

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMET BEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM
DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDA Kİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Mehmet DALKILIÇ

Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

KARAMAN-2011

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMET BEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM
DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDA Kİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Mehmet DALKILIÇ

Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUKAN

KARAMAN-2011

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE
KATILIM DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 22 / 08 / 2011

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUKAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞAHAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mustafa YILDIZ

Üye :

Üye :

.....
.....
.....
.....

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 09/08/2011 tarih ve 2011/23-258 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdür V.: Prof. Dr. Kemal ESENGÜN

ÖNSÖZ

Tez aşamasında her türlü desteği ve akademik katkıyı sağlayan değerli hocalarıma,tezimin istatistiğini yapan değerli hocam Doç.Dr. Nurtekin Erkmen'e danışmanım Yrd.Doç.Dr Mehmet Ulukan'a ve Yrd.Doç.Dr. Hasan Şahan'a gerek ders gerekse tez çalışma esnasında bana desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Dr. Hüdaverdi Mamak'a teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet DALKILIÇ

KARAMAN 2011

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM
DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ**

ÖZET

Bu çalışmada, ”ilköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki” incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2010–2011 öğretim yılında Konya ilinin Ereğli ilçesinde Sümer İlköğretim Okulu, 100.Yıl Kurtuluş İlköğretim Okulu, 60.Yıl F.Atalay İlköğretim Okulu, Yunus Emre İlköğretim Okulu, Zübeyde İşeri İlköğretim Okulu 6. 7. ve 8.sınıfında öğrenim gören öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilmiş 8 soruluk kişisel bilgi formu ve 7 soruluk sportif faaliyetlere katılım düzeyini belirleme formu kullanılmıştır. Son olarak araştırmada 45 sorudan oluşan Ersanlı ve Balcı (1996) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin sportif faaliyetlere katılımlarının, sınıflarına, cinsiyetlerine, yaşlarına, anne babanın eğitim ve gelir düzeyine göre iletişim becerisini anlamlı olarak değiştirdiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim beceri düzeyi, sportif faaliyet

ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS PARTICIPATION IN SPORTS
ACTIVITIES AND COMMUNICATION SKILLS LEVEL INVESTIGATION OF
RELATIONSHIPS BETWEEN

ABSTRACT

In this study, “Primary Level of Participation and Communication Skills Relationship Between Students’ Sports Activities,” were investigated. Sample of the study the 2010-2011 academic year, the Ereğli district of Konya Province in the Sumerian Elementary School, 100th Anniversary of Independence.

Elementary School, Elementary School’s 60th Anniversary F. Atalay, Yunus Emre Primary School, Primary School, 6 Zübeyde İşeri 7. and all of the 8th grade students are studying.

Advanced 8-item form of personal information by researchers in the study and 7-item form was used to determine the level of participation in sports activities. Finally, the study consisting of 45 questions Ersanlı and Balcı (1996) developed by the Communication Skills Inventory is used. As a result of the survey of students participating in sports activities, classes, genders, ages, parents’ education, and communication skills to the level of income has changed significantly.

Keywords: Communication skill level, sport activity

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM BECERİLERİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I.1. İLETİŞİM KAVRAMI VE TANIMI.....	4
I.1.1. İletişimin Tanımı.....	4
I.1.2. İletişim Becerisinin Tanımı.....	7
I.1.3.İletişim Becerilerinin İşlevleri.....	10
I.1.4.İletişim Modeli.....	15
I.1.5. İletişim Sınıflamaları.....	15
I.1.5.1. Kişilerarası İletişim Sınıflaması.....	16
I.1.6.İletişim Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

SPORA KATILIMLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

II. SPOR KAVRAMI.....	20
II.1. SPORUN TANIMI	20
II.2. SPOR TİF FAALİYETLERE KATILIM	25
II.3. SPOR TİF FAALİYETLERE KATILIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	27
II.3.1 Öğretmenlerin Bilgi Düzeyleri.....	27
II.3.2. Okulun İlgisi ve Kapasitesi.....	28

II.3.3. Cinsiyet ve Yerleşim.....	28
II.3.4. Ailenin Kültürel Yapısı ve Ekonomik Düzeyi.....	29
II.4. SPORUN KISA TARİHÇESİ.....	30
II.5. SPORUN FAYDALARI VE ÖNEMİ.....	31
II.5.1. Bireysel Açından Spor.....	31
II.5.2. Sosyolojik Açından Spor	32
II.6. SPORUN ÖNEMİ.....	33
II.6.1 Kişisel Yönden Sporun Önemi	33
II.6.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi.....	34
II.6.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi.....	34
II.6.4. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi.....	35
II.6.5. Ulusal ve Uluslararası İlişkilerde Sporun Önemi.....	36
II.7. SPORUN AMAÇLARI.....	37
II.7.1 Sporun Temel Amaçları.....	37
II.7.2. Spor Eğitiminin Amaçları.....	38
II.8. İNSANLARI SPOR YAPMAYA İTEN NEDENLER.....	40
II.9. SPOR FAALİYETLERİNİN İNSAN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ.....	42
II.9.1. Fiziksel Gelişimindeki Rolü.....	42
II.9.2. Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü.....	43
II.9.3. Fiziksel Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü.....	45
II.9.4. Zihinsel Gelişimdeki Rolü.....	46
II.9.5. Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü.....	47
II.10. AİLENİN ÇOCUKLARIN SPORA KATILIMLARINDAKİ ROLÜ	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM

DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKLERİN

İNCELENMESİ

III.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	54
III.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	55
III.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI.....	55
III.4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	55
III.4.1. Örneklem.....	55
III.4.2. Veri Toplama Aracı.....	56
III.4.3. Verilerin Toplanması.....	57
III.4.4. Verilerin Analizi	58
III.4.5. Bulgular.....	58
III.4.5.1. Cinsiyet Değişkenine göre spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi.....	58
III.4.5.2. Sınıf Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi.....	60
III.4.5.3. Yaş Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi.....	61
III.4.5.4. Gelir Durumu Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi.....	63
III.4.5.5. Anne Eğitim Durumu Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi.....	65

III.4.5.6. Baba Eğitim Durumu Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi.....	66
III.4.5.7.Spor Faaliyetlerine Katılım ile İletişim Beceri Düzeyi Puanları Arasındaki İlişkinin incelenmesi.....	67
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	68
KAYNAKLAR.....	74
EKLER.....	80

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	59
Tablo 3.2. Cinsiyet değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puan ortalamaları.....	59
Tablo 3.3. Cinsiyet değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması.....	60
Tablo 3.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı.....	60
Tablo 3.5. Sınıf değişkenine göre Spor Faaliyetlerine katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması.....	61
Tablo 3.6. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlara göre dağılımı.....	62

Tablo 3.7. Yaş değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri düzeyi puanlarının karşılaştırılması.....	63
Tablo 3.8. Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir durumlarına göre dağılımı.....	63
Tablo 3.9. Gelir düzeyi değişkenine göre Spor Faaliyetlerine katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması.....	64
Tablo 3.10. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre dağılımları...	65
Tablo 3.11. Anne eğitimi durumu değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması.....	66
Tablo 3.12. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitimi durumuna göre dağılımları.	66
Tablo 3.13 Baba eğitimi durumu değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması.....	67
Tablo 3.14. Spor Faaliyetlerine Katılım ile İletişim Beceri Düzeyi puanları arasındaki korelasyon analizi.....	68

GİRİŞ

İnsanlarla iletişim kurmak, insanın sosyal bir *varlık olmasının* gereğidir. İletişim, ilişki kurma ihtiyacından ve karşılıklı bir takım hedeflere ulaşma çabasından doğar. Anlama kapasitesi güçlü, sağlıklı düşünebilen, yorum yapabilen, kişiler arasında daha etkili iletişim kurulabilir. Bireylerin çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmaları temel iletişim becerilerine sahip olmalarına bağlıdır.

Toplum olarak yaşam boyu sürdürdüğümüz iletişimimizde başarı oranlarımızın yüksek olduğunu söylemek pek de mümkün değil. Çoğu zaman ne istediğimizi anlatamamaktan, yanlış anlaşılmaktan, düşüncelerimizi iletememekten yakınırız. Çok güçlü bir araç olan iletiyi gereği gibi ve gerektiği yerde kullanamıyoruz. Yani etkili iletişim kuramıyoruz. İletişim çabalarımız çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanıyor.

Her toplumda iletişim becerileri yetersiz olan bireye rastlanmaktadır. İnsanların bir kısmı aşırı derecede saldırgan eğilim içinde bulunmaktadır. İnsanların aşırı saldırgan ve çekingen olmalarının temel nedenlerden birinin nerede ve nasıl bir iletişim kuracaklarını bilmemeleridir. Lise düzeyindeki öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada (Baymur, 1965) öğrencilerin belirttiği sorunlar arasında; topluluk içinde konuşmamak, karşı cinsle arkadaşlık etmekten çekinmek, ana babalarıyla konuşmaktan çekinmek gibi belli başlı sorunlar sıralanmaktadır. Lise ve diğer okullara devam eden öğrencilerin hala bu sorunlara

benzer sorunlarla yüklü olduğu gözlemlerle doğrulanmaktadır. Öğrencilerin yaşadığı bu sorunların temelinde iletişim becerilerinin eksik olması ve birbirlerini yeterince anlayamamaları olduğu düşünülebilir (Balcı, 1996,61-64). Aktif sporun en çok yapılabileceği bu yaşlarda gençler spora yönlendirilmelidir. Böylece iletişim beceri düzeyi düşük olan öğrencilere verilecek spor eğitiminin, onların iletişim becerilerini geliştirerek daha sağlıklı ilişkiler kurmaya, kendi haklarını korumaya, başkalarının haklarına saygı göstermeyi ve sonuçta özgüvenlerinin artmasına yardım edeceği düşünülebilir. "Ağaç yaşken eğilir" atasözünden yola çıkarak küçük yaşta (ilk ve orta öğretim dönemi) yapılacak spor eğitiminin fiziksel, zihinsel ve duygusal açıdan bireye daha çok fayda kazandıracığı ve böylelikle iletişim becerisini de geliştireceği göz ardı edilmemelidir.

Uygun bir eğitimle insanlara iletişim sırasında yaptıkları hataları gösterebilir ve nasıl iletişim kurmaları gerektiği kavratılırsa iletişim çatışmalarına girmeleri engellenebilir (Dökmen, 1994,93). Örneğin, bir spor karşılaşmasında taraftar ve oyuncu karşı takımın üstünlüğünü kabul etmez, başarısını onaylamaz, yenilgiyi hazmedemez saldırgan davranışlarda bulunur ise; böylelerine verilecek spor eğitimi sırasında yenme kadar yenilginin de mümkün olduğunu, karşı takımın veya sporcunun başarısını kabullenmek gerektiği, hatta tebrik etmek gerektiği, sakatlandığında rakibe yardım edilmesi gerektiği öğretilirse, kişi kabul görmeyen davranışlarını olması gerekenler doğrultusunda değiştirebilir. Böylece kuracağı iletişim daha olumlu gelişirken çatışmalar da azalır.

Spor öğrencilerimizin iletişim beceri düzeylerinin gelişmesine yardımcı olduğu gibi, hiç kuşkusuz sosyalleşmelerine de çok büyük katkılar sağlamaktadır. Günümüzde

insanların fiziksel, duygusal ve toplumsal bakımdan gelişimi grup çalışmasının kolaylaştırılması, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve toplum üyeliğinin kazanılmasının en kolay yollarından biri spor olgusudur. Spor, bir takım fiziksel aktiviteler bütünü olmasının yanı sıra insanlara bir kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vermesi ile bireyin sosyalleşmesine yardımcı olan bir kavramı ifade eder.

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumsal kültürle bütünleşebilir ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilir. Çünkü sosyalleşmiş insan, , toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmiştir. Yani kısacası sosyal insan toplumdaki diğer insanlarla birlikte uyumlu bir şekilde yaşamını idame ettirmek için gerekli olan bütün toplumsal kuralları, örf ve adetleri kabul etmiştir.

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olduğu için kişinin sosyalleşmesindeki rolü çok büyüktür. Sporun genellikle kolektif bir etkinlik olduğu düşünülürse sportif faaliyetler aracılığı ile spor ile ilgilenen bireyler farklı insanlarla sosyal ilişkiye girmektedir. Yani spor, bireyi içinde bulunduğu dünyadan çıkartarak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Böylelikle spor sayesinde birey yeni dostluklar kazanmakta ve sosyal yönünü geliştirmektedir. Başlangıçta kişisel bir olgu olarak başlayan sportif faaliyetler, daha sonraları toplumsal bir nitelik kazanmakta ve daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Aracı (2001)'a göre her türlü spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir. Sportif etkinliklere katılan birey oyun ve hareketler aracılığı ile

duygularını ifade etme imkânı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık vb. duygularında boşalım sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde bireyin ne olduğu ne olmak istediği ve çevresini nasıl tanıdığı konularındaki bilinçliliği olarak ifade edilir. Birey bu bilince, kendini başkaları ile karşılaştırarak ulaşır. Çocuk diğer çocuklar ile oynamaya başladığında kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini anlamaya başlar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır. Yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder. Böylelikle sportif ortam sayesinde çocuğun sosyalleşmesi de daha hızlı ve olumlu gerçekleşir.

Araştırmanın amacı, ilköğretim düzeyinde spora katılımının öğrencilerin iletişim beceri düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca, öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım düzeylerinde etkili olabilecek bazı demografik değişkenlere bağlı olarak, spora katılımın farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi de amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM BECERİLERİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I.1. İLETİŞİM KAVRAMI VE TANIMI

I.1.1. İletişimin Tanımı

İnsanların birbirleriyle kurdukları ilişkilerin temelini iletişim oluşturur. İnsanın doğumundan ölümüne kadar devam eden her süreçte yaşamın vazgeçilmez unsuru iletişimdir. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı insan ilişkileri, sağlıklı insan ilişkileri için de

sağlıklı iletişim gereklidir. Kişilerin birbirleriyle ilişkilerinde mesajın doğru anlaşılması ve aktarılması bireylerin iletişim beceri düzeylerini ortaya koyar. İletişim günlük hayatımızın her anında vardır. Sergilediğimiz iletişim aynı zamanda toplumun kişilerarası ilişkiler düzeyini göstermektedir. Hangi toplulukta olursa olsun iletişim kavramı iyi tanınmalı ve her düzeyde etkin bir iletişim kurulması gereklidir.

İletişim sözcüğü, Latince "ortak" anlamına gelen "com munis" kökünden türetilmiş "communication" kelimesinin dilimizdeki karşılığı olarak kullanılmaktadır. "Communication" sözcüğü, kökeni dolayısıyla ortaklığı, toplumsallaşmış olmayı, birlikteliği ifade etmektedir. "Communication", aynı zamanda iletişimi ifade etmektedir. Sözcük geniş bir anlama sahiptir ve iletişim-toplumsallaşma ilişkisini çağrıştırmaktadır. Fakat Oskay (1993)'a göre dilimizde daha dar bir anlamı olan "iletişim" sözcüğü, "communication" sözcüğünün temelindeki toplumsallaşma anlamını ifade edememektedir.

Sözcük, XV. yüzyıldan sonra bilgiyi topluluğa yayma anlamında kullanılmıştır. XX. yüzyılda kitle iletişim araçlarının ulaştığı gelişim düzeyi, insanlar arası iletişimi sağlayan araçlardaki teknolojik gelişmeler ve kişiler arası iletişimin kazandığı önemle birlikte sözcük, doğa ve insan bilimlerinde sıklıkla kullanılır olmuştur (Köknel, 2005,35).

Literatürde iletişim kavramının değişik tanımları bulunmaktadır. Bir tanıma göre iletişim, "bilginin, semboller, işaretler, davranışlar, mimikler vb. şeklinde bir yerden bir başka yere aktarılması"dır (Budak, 2005:390). Bir başka tanıma göre iletişim, "bir birimden çıkan bilginin, haberin karşı birime ulaşması, onda bir etki uyandırması ve bunun ilk birime geri

dönmesi sürecidir” (Köknel, 2005,35). Literatürde farklı tanımlara yer verilse de tanımlar birbirine benzerdir. Tanımlardaki tek fark bilginin ikinci birime aktarılması sonrasında ilk birime geri dönmesinin tanıma dâhil edilip edilmemesinde ortaya çıkmaktadır. Bu farklılık, burada verilen iki tanımda görülmektedir. Bazı kaynaklara göre iletişim karşılıklı bilgi alışverişidir bu nedenle bilginin tek yönlü olarak iletimi iletişim değildir. Bu ayırımdan yola çıkarak bilginin tek yönlü iletimi “bilgilendirme” ya da “enformasyon” gibi sözcüklerle adlandırılmaktadır. İletişime yönelik tanımların çoğunda, iki yönlü bilgi iletiminden söz edilmektedir. İki sistem arasındaki bilgi alışverişinin ele alındığı bu tanımlardaki sistemlerin canlı olması koşulu yoktur. Bilgisayar ile bir insan arasında oynanan bir bilgisayar oyununda da iletişim söz konusudur.

Toy’un (2007) aktardığına göre, Burgoon, Buller ve Woodall (1989) yaptıkları bir araştırmada, kişilerarası anlamda iletişim kavramının daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak üzere *bilgi, davranış ve iletişim* kavramları arasındaki ilişki ve farklardan söz etmektedirler. Yazarlara göre *bilgi*, davranış ve iletişim kavramlarını da kapsayan bir üst kavramdır. Bu yazarlara göre, çevreden kaynaklanan ve organizma için belirsizliği azaltan her türlü uyaran bilgi olarak düşünülmelidir. Dolayısıyla bilgi, bireyin çevreyle ilgili yordamalarda bulunmasını sağlayacak ve davranışlarına yön vermek üzere kullanacağı her türlü şeydir. *Davranışın* pek çok çeşidi bilgi sağlayıcıdır, bu bağlamda davranış, bilginin bir alt kavramıdır. Davranışların bir bölümü *iletişime* ilişkindir ve son olarak da bu bağlamda iletişim davranışın bir alt kavramıdır. Bilgi, davranış ve iletişim sırasıyla kendisinden sonra gelen ya da gelenleri kapsayan kavramlardır

I.1.2. İletişim Becerisinin Tanımı

İletişim becerisi, karşıdan gelen iletilerle kişilikle ilgili yakıştırma veya değerlendirmeleri ayıklayıp iletinin özünü yakalayabilmektir (Özer,1995:7). İletiler ya da veriler bilgi kaynağıdır, ancak bilgi değildir; karmaşık bir süreç sonucunda, önemsediklerinde, yorumladıklarında, kullandıklarında bilgiye dönüşürler (Usluata,1995,13).

İletişim bağlantısını oluşturabilmek kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Aynı şekilde, bir araya gelip zaman içinde tozu dumana katarak birbirleriyle öfkeli bir mücadeleye girebilmek de kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Bu anlamda kişiler ya iletişimi ya da iletişimsizliği becerirler. Görülen ise daha çok iletişimsizliği becermeleri olmuştur. İşte bu beceriyi anlayabilmek, nasıl oluştuğunu görebilmek, iletişim olarak tanımladığımız, o son derece temel sürenin nasıl becerilebileceğini anlamak olacaktır (Özer,1995:10–15).

İnsanın iletişim alanlarını şöyle sıralayabiliriz (Evliyaoğlu,1984:48-49):

İnsanın kendi kendisi ile haberleşmesi:

-Biyolojik,fizyolojik iletişim,

-Bilinçlenme çağından başlayarak psikolojik iletişim.

- Başka bir ifadeyle bu haberleşmeyi:

-Beyin-beden ilişkisi.

-Beynin kendi kendisiyle ilişkisi düzeylerinde ele alabiliriz.

İnsanın dış ortamla haberleşmesi:

- Fiziki çevreyle (evren, tabiat ve eşya ile) iletişimi
- Öteki insanlarla ve kitlelerle iletişimi.

İletişimde önemli olan her şeyden önce, başkalarıyla iyi ilişki/iletişim kurabilmek için kendimizle çok iyi iletişim kurmamızın gerekliliğidir. İyi bir iletişimci hem kendi iç dünyasını hem de karşıdaki kişinin davranışlarını gerçekçi bir biçimde değerlendirmesini bilir. Karşısındakinin farkında olan kişi ise, onun davranışlarının nasıl bir iç dünyadan geldiğini, tecrübelerini ve yaşantılarının ne olduğunu anlar. İyi bir iletişim yeteneği olan kimse, iletişim kurduğu kimsenin bedeninin duruşu, sesinin tonu ve iç dünyası hakkındaki ip uçlarını anında görür ve onları anında değerlendirmeye çalışır (Cüceloğlu,1993:67).

Özellikle insan ilişkileri ile ilgili mesleklerde çalışanların başarısı iletişim becerilerini etkin olarak kullanabilmelerine bağlıdır (Erkal,1992:12-13). Bu nedenle psikolojik danışmanlar, psikologlar ve halkla ilişkiler uzmanları, yöneticiler, bütün öğretmenler gibi beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörler de sürekli olarak iletişim becerilerini geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu zorunluluk sadece meslek ilişkileriyle sınırlanmayıp ev ve aile gibi sosyal hayatı kapsayan tüm ilişkilerde de gerekliliğini hissettirmektedir. Başarılı bir iletişim için sekiz alanda gelişme kaydederek iletişim becerileri geliştirilebilir.

- İletişimde bulunurken sayma ve değer vermeyi geliştirme.
- Pozitif yaklaşımla iletişimde bulunma,
- Bilgilendirmesi yüksek mesajlar gönderme,
- Tutarlılıkla iletişimde bulunma,

- Nasıl dinlenileceğini öğrenme.
- Sözel olmayan iletişimi geliştirme,
- Güçlendirme, pekiştirme ilkelerini öğrenme,
- Becerileri öğrenme ilkelerinde bilgi ve deneyim sahibi olma.

İletişim sürecinde diğer bir önemli nokta da kaynak ile alıcı arasında ortak bir referans çerçevesinin bulunmasıdır. Aksi takdirde kaynağın gönderdiği kodlanmış bilgi alıcı tarafından çözümlenemez ve mesaj öğrenilemez(Al,1998:89-90).

Etkili mesaj gönderme kuralları aşağıdaki şekilde sıralanabilir(Martens,1987:47-65).

- Mesajınız direkt olmalı.
- Kendi mesajınıza sahip olmalısınız.
- Mesajınız eksiksiz ve anlamca açık olmalı, tutarlı olmalı.
- Mesajınız gerçeği sizin düşüncelerinizden ayırmalı.
- Mesajınızı zamanında bir şeye odaklamalısınız.
- Mesajınız gizlenmiş gündemdeki işleri içermemeli.
- Mesajınız destekleyici olmalı.
- Sözlü ve sözsüz mesajlarınız birbirleriyle aynı olmalı.
- Mesajınız gereğinden fazla olmamalı (tekrardan kaçının).

I.1.3. İletişim Becerilerinin İşlevleri

İletişimin insan hayatında taşıdığı önem, insan hayatını kolaylaştıran ve toplumsallaşma sürecinde oldukça etkili olan işlevleriyle ilişkilidir. Gürgen (1997)'a göre iletişimin en temel işlevi bilgi sağlama işlevidir. Bilgi, toplumsallaşma ve çevre ile uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gereklidir ve birey, iletişim kurarak bilgiye ulaşır. Karar verme süreci, yeterli ve doğru bilgiye ulaşma ile yakından ilişkilidir ve bu bağlamda iletişim, karar verme süreci için de önemlidir. İletişimin bir başka işlevi, ikna etme ve etkileme işlevidir. İkna etme ve etkilemede, karşı tarafı değiştirme amacı bulunmaktadır. İkna etmede kişinin istek, düşünce ve tutumlarının aksi yönde bir değişim amaçlanırken, etkilemede istek ve tutumlara aykırı düşmeyen bir değişim amaçlanmaktadır. İletişimin bir diğer işlevi, öğreticiliktir. Öğrenme süreci de iletişimi gerektirmektedir. Birleştiricilik, iletişimin bir başka işlevidir. Toplum yapısı içerisinde kişilerin bir arada bulunması ve ilişkilerin devamını sağlayan yine iletişimdir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak iletişimin gerek toplum gerekse de insan için çok önemli işlevlere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Sağlıklı kurulan iletişim bireysel ve toplumsal düzeyde çok olumlu sonuçlar yaratırken, sağlıklı kurulamayan iletişim hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Başarısız iletişimin ardında sürecin işleyişinden kaynaklanan birtakım aksaklıklar ve eksiklikler olabilmektedir. İletişime katılan kişiler arasında ortak bir dilin olmaması, alıcının mesajın kod açılımını doğru bir şekilde yapamaması kişiler arasında yaşanan iletişim problemlerinden bazılarıdır. İletişimin ana amacı kişilerin

birbirleriyle anlaşmasını sağlamaktır. Fakat bu her zaman mümkün olamamaktadır. Alıcı veya göndericiden kaynaklanan birtakım problemler iletişimde sorunlara neden olmaktadır. İletişimde kullanılacak kanalın yanlış seçilmesi, iletilen mesajı dönüt verilmemesi, geribildirimde yapılan hatalar iletişim sürecinin işleyişini olumsuz yönde etkileyen etmenler arasında sayılabilmektedir. İletişim sürecinde yer alan birimler açısından bakıldığında bireylerin etkili bir iletişimi gerçekleştirebilmesinin, değişik etmenlere bağlı olduğu görülmektedir. Bunlar; iletişim becerisi, bireylerin tutumu, iletişim kurulan konuya ilişkin bilgi ve deneyim ve toplumsal ve kültürel etmenlerdir.

Kişilerin aralarında doğru bir iletişim kuramamaları ise çatışmaların doğmasına neden olmaktadır. Dökmen (2002) iletişim çatışmalarının nedenlerini “başlangıç faktörü” olarak isimlendirdiği on bir maddede sıralamıştır. Bunlar, iletişimde bulunan kişilerin bilişsel, algısal, duygusal, bilinçdışı süreçleri, kişisel ihtiyaçları, iletişim becerisi, kişisel faktörler, kültürel faktörler, roller, sosyal ve fiziksel çevre ve mesajın niteliğidir. İletişimin doğru ve etkili bir şekilde kurulmasında, iletişim çatışmalarının ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında, iletişim becerisi büyük bir öneme sahiptir. İletişim becerileri, konuşma, yazma, okuma, dinleme ve düşünme ile ilgilidir.

Ceyhan (2006), etkili iletişim için gereken becerileri genel olarak ele almış ve özetlemiştir. Bunlar, karşılıklı konuşmada yanıt verme ve verilen yanıtta konuşmacının duygu ve düşüncelerini yansıtma, yönlendirici olmayan açık sorular sorma, sözel olmayan ipuçlarının kodlarını çözme, mesajlara doğru yanıtlar verme, dinlemeye istekli olma, göz teması kurma, anlamaya yoğunlaşma, doğru geribildirim verme, “ben” mesajlarıyla

yanıt verme, kendini açma, empatik anlayış sergileme, eleştirilere olumlu yanıt verme, girişken davranışlar sergileme, çatışmaları yöneterek problemleri uygun şekillerde çözme ve koşulsuz kabuldür.

İletişim becerileri bütünsel olarak ele alınabildiği gibi farklı yönleriyle de ele alınmakta ve bağlantılı olarak iletişim becerilerinin alt boyutlarına ilişkin farklı sınıflamalar yapılmaktadır.

Bu sınıflamalardan biri sözlü ya da sözsüz olması temelinde iletişimi sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayırır. *Sözlü iletişim becerileri*, dil ve dil ötesi iletişimin etkili bir şekilde kullanımıyla ilgili becerilerdir. Gürgen (1997)'e göre dile ilişkin iletişim becerisi, iyi söyleyiş, sözcük zenginliği, iyi tümce kurma, uyumlu söz dizimi, gerekli ve uygun sözcüklerin seçimi gibi konuları kapsar. Dilin etkili kullanımına ilişkin beceriler genelde akıcılık, doğruluk ve zengin kullanım açısından ele alınmaktadır. Doğruluk, dilin kullanımında anlamsal, biçimsel ve sözlüksel hataların yapılmaması ve telaffuz ile ilişkilidir (Oya, Manalo ve Greenwood, 2004:841-855). Ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar gibi sesin niteliğiyle ilgili özelliklerin doğru ve etkili kullanımı dil ötesi iletişim becerileri ile ilgilidir. Akvardar ve ark (2005), etkin bir sözlü iletişim kurulabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlardan söz etmektedirler. İletişimde karşılıklı olarak paylaşım ve katılımı sağlamak için ileti (mesaj) gönderen kişinin alıcının tepkilerini ölçmesi, anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmesi; ayrıca konuşmayı devam ettirmek, sağlıklı ve etkili bir şekilde ilerlemesini sağlamak için karşı tarafın sözünün kesilmemesi; açık uçlu sorular, kapalı uçlu sorular ve araştırmacı sorular

gibi etkili soru sorma yöntemlerinin kullanılması sözlü iletişimi başarılı kılan davranışlardır.

Sözsüz iletişimde ise beden duruşu, yüz ifadeleri ve göz ilişkisi, el/kol hareketleri (jestler), mesafe “kişisel mekan” ve giyim ile ilgili iletiler söz konusudur ve tüm bunların doğru ve etkili şekilde anlamlandırılması ve kullanımı sözsüz *iletişimle ilgili beceriler* gerektirir. Sözel olmayan duygusal mesajlara ilişkin beceriler, kodlama ve kod çözme açısından, diğer bir deyişle ifade etme ve yorumlama açısından ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir (Maletasta ve Izard,1987: 193-203, Cunningham,1977:564-584). Minskoff, sözel olmayan iletişimle ilgili becerileri dört basamakta ele almaktadır. Bunlar, özgül sosyal ipuçlarının ayırt edilmesi, bu ipuçlarının sosyal anlamlarının anlaşılması, uygun kullanımı ve gerçek sosyal problemlere uygulanmasıdır (Minskoff,1980: 118-124)

Bir başka sınıflamada iletişim becerileri, etkili dinleme ve etkili tepki verme ana başlıkları altında toplanmaktadır. İletişimin ilk basamağı olan dinleme, edilgin dinleme ve etkin/etkili dinleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Edilgen dinlemede kişi genelde sessiz kalmakta, “hı- hı”, “evet”, “anlıyorum” gibi kabul tepkileri ve “kapı aralayıcıları” olarak isimlendirilen cesaretlendirici sözler kullanabilmektedir. Fakat yine de bunlar, kişinin karşısındakini anlayabildiğini tam olarak gösterememektedir.

Akvardar ve arkadaşları (2005) yapmış oldukları bir araştırmada etkin dinlemenin, karşıdaki kişiden gelen iletiye sözlü tepki verme becerisini içerdiği sonucuna varmıştır. Bu dinleme biçiminde kişi, iletiyi alır, anlar, çözümler yapar ve geri iletir. Etkili

geribildirim kullanılması etkin dinlemede kilit noktadır. Bununla kastedilen, söylenenleri anladığını ifade eden, anladığının doğruluğunu sınavan, özetleyen, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının değerlendirildiği, geribildirimde bulunan kişinin kendi sözcükleriyle verilen geribildirimdir. Etkin dinleme, çaba ve yoğunlaşma gerektirir, dikkatle dinlemeyi ve geribildirim içerir, kabul edildiğini belirten, doğru anlaşıldığını ortaya koyan, empati gösteren ve açılımı yüreklendiren bir dinleme biçimidir. Bu dinleme biçiminin başarılabilmesi için iletinin doğru anlaşılması ve saklanması, konuşan kişi için öneminin fark edilmesi, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının yanıtlanması ve anlama çabasının ve yoğunlaşmanın karşı tarafa gösterilmesi önemlidir. Karşılıklı iletişim halinde olan iki kişi için genel dinleme davranışları şunlardır: Anlatan kişinin anlattıklarına yoğunlaşma, ilgi gösterme isteğini belirten bedensel tavırlar, bedeni konuşana doğru eğme, göz hizasında yüz yüze olma, uygun uzaklık ve göz temasıdır. Etkili tepki verme ise alıcının verdiği geribildirim ile ilgilidir. Anlatanın sözlerini ve duygularını uygun biçimde yansıtmaya, sorular sorma, özetlemeler yapma ve başka sözcüklerle tepki verme iletişimin etkili olmasını sağlayan becerilerdendir (Korkut, 1996:46).

Gürgen (1997)'e göre herhangi bir iletişim aracının kullanımı söz konusu olduğunda, uygun aracın seçimi, seçilen araca uygun şekilde iletinin kodlanması, iletilerin yapısına dikkat edilmesinin de iletişim becerileriyle ilgili konular arasında yer aldığı dil getirilmektedir.

I.1.4. İletişim Modeli

İletişim sürecinin nasıl işlediğine dair çok farklı modeller mevcuttur. Bu modellerden en bilineni ve en çok kullanılanı Shannon ve Weaver'in modelidir (1949, akt.McShane &Glinow,2000).

Bu modele göre iletişim, gönderici ve alıcı arasındaki kanallar aracılığı ile gerçekleşmektedir. Gönderici mesajı belirli kurallara göre düzenleyip ileti haline getirmelidir.Bu işleme kodlama denmektedir.Kodlanan mesaj kanallar aracılığı ile alıcıya iletilmekte,mesajı alan alıcı da kodu çözmektedir.Önemli olan alıcının mesajı doğru şekilde çözebilmesidir.Alıcı mesajı aldıktan sonra göndericiye geribildirimde bulunur ve geribildirim ile birlikte iletişim süreci tekrarlanmış olur.

I.1.5. İletişim Sınıflamaları

İnsanın iletişim birimi olduğu iletişimler, birimlerde yer alan insan sayısı ve iletişimin gerçekleştiği ortamın yapısı açısından Dökmen (2002)' e göre dört ana başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

Kişi-içi iletişim: Bireyin kendi içerisinde mesajlar üreterek ve bu mesajları yorumlayarak gerçekleştirdiği iletişim biçimidir.

Kişilerarası iletişim: Kaynak ve hedefin insanlardan oluştuğu iletişim biçimidir.

Örgüt-içi iletişim: Her türlü örgüt (organizasyon) içerisinde gerçekleşen iletişimlerdir.

Kitle iletişimi: Bilgi ve sembollerin bazı kaynaklarca üretilmesi sonrasında geniş insan

topluluklarına ulaştırılması ve ulaşan mesajın söz konusu insan toplulukları tarafından yorumlanması sürecidir.

I.1.5.1. Kişilerarası İletişim Sınıflaması

Kişilerarası iletişim sınıflamasına göre, dilin kullanımını ifade eden sözlü iletişim, dille iletişim ve dil-ötesi iletişim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir iletişimde “ne ” söylendiği dille iletişim kapsamına girerken, “nasıl” söylendiği dil-ötesi iletişimle ilgilidir. Sesin niteliğiyle ilgili her şey; ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar ve benzeri özellikler dil-ötesi kapsamına girmektedir. Dilin kullanımı dışındaki iletişim biçimleri sözsüz iletişim kapsamında yer almaktadır. Yüz ifadesi, göz teması, mimik, jest ve vücut duruşu yüz ve beden iletişimine ilişkindir. Karşı tarafa sözel olmayan yolla mesaj verme yöntemlerinden biri de bedensel temastır. Kişisel alan ve mesafe kullanımını ifade eden mekan kullanımı da sözsüz iletişim yöntemlerinden biridir. Giyilen kıyafetten, sürülen koku ya da takılan rozete kadar değişik araçların kullanımı yoluyla başka insanlara mesaj verilmesi de bir başka sözsüz iletişim yöntemidir. Her iki gruptaki iletişimlerde, niyetlenilmiş ya da niyetlenilmemiş davranışları içerebilir.

Söze dayalı iletişim ve sözel olmayan iletişim kıyaslandığında, sözel olmayan iletişimin büyük bir güce sahip olduğu görülmektedir. Yaşanan sosyal durumların yaklaşık olarak üçte ikisinin anlamının sözel olmayan ipuçlarından çıkarıldığı tahmin edilmektedir

(Burgoon, Buller & Woodall, 1989:113-116). Mehrabian (1972, akt. Minskoff,1980), sözel ve sözel olmayan mesajlar birbirini tutmadığında çoğu insanın anlamlandırma kaynağı olarak sözel olmayan mesajlara güvendiğini bulmuştur. Burgoon, Buller & Woodall (1989), sözel olmayan iletişimin önemini vurgulamaktadır. Yazarlara göre, sözel olmayan iletişimin önemi şu noktalarda yatmaktadır:

- Sözel olmayan iletişim, her yerde her zaman gerçekleşen bir iletişim türüdür.
- Sözel olmayan davranışlar, evrensel bir dil sistemi oluşturabilmektedir.
- Sözel olmayan iletişim, karşılıklı anlaşmayı sağlayabileceği gibi yanlış anlaşılmalara da neden olabilecek bir iletişim biçimidir. Bu bağlamda iletişimin niteliğini etkileme gücüne sahiptir.
- Organizma tür ve tipinin gelişim tarihi açısından bakılacak olursa, sözel olmayan iletişim sözel iletişimden önce varolan bir iletişim biçimidir.
- Birey oluşa ilişkin, diğer bir deyişle döllenmeden yetişkinliğe kadarki gelişim evrelerinin tümü açısından ele alındığında da sözel olmayan iletişim önce gelen iletişim biçimidir.
- Sözel olmayan iletişim, etkileşimle ilgili olarak da bir önceliğe sahiptir.
- Sözel olmayan iletişim, sözel iletişimle ifade edilemeyenlerin ifade edilebilmesi gücüne sahiptir.
- Sözel iletişime kıyasla, sözel olmayan iletişime daha fazla güvenilmektedir.

1.1.6. İletişim Becerileri İle İlgili Çalışmalar

İletişim becerileriyle ilgili araştırmalarda iletişim becerileri, farklı yönleriyle, farklı bağlamlarda ve psikolojinin farklı alt alanlarıyla bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Sosyal psikoloji bağlamında incelendiğinde araştırmaların belli konu başlıklarında sınıflandığı görülmektedir.

İletişim becerilerine yönelik araştırmaların bir bölümü, iletişim becerileri eğitiminin etkilerini araştırmaya yöneliktir. Bu araştırmaların bir kısmında iletişim becerileri eğitiminin iletişim becerileri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Korkut (2005), yetişkinler için hazırlanmış bir iletişim becerileri eğitimi programının, yetişkinlerin, sahip oldukları iletişim becerilerini değerlendirme düzeylerini arttırdığını ortaya koymuştur. Yüksel-Şahin (1997), deneysel bir çalışmada on iki oturumdan oluşan iletişim becerileri eğitimini alan ve almayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerindeki değişmeye bakmıştır. Çalışmada, iletişim becerileri eğitimi programına katılan öğrencilerin iletişim becerilerinin, kontrol grubuna kıyasla arttığı ortaya konmuştur. Benzer şekilde Demirci (2002), Ankara Mesleki Eğitim Merkezi'ne devam eden genç işçilere İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği uygulamış, eşit puanlara sahip kontrol ve deney grupları oluşturmuş, deney grubuna beş oturumluk bir iletişim becerileri eğitimi vermiş, kontrol grubuna herhangi bir uygulama vermemiş ve eğitim sonrasında her iki grubun iletişim becerilerini nasıl değerlendirdiğine tekrar bakmıştır. Eğitim programına katılan genç işçilerin sahip oldukları iletişim becerileri, kontrol grubuna kıyasla daha olumlu şekilde değerlendirdikleri görülmüştür. İletişim becerileri

eğitiminin, iletişim çatışmalarına girme eğiliminde düşüşler sağlayıp olumlu sonuçlar verdiği de ortaya konmuştur (Işık, 1993; Özgüt, 1991). Genelde, iletişim becerileri konusunda verilen eğitimlerin iletişim becerilerini arttırdığı gözlenmektedir. Buradan iletişim becerilerinin öğrenilebilir ve geliştirilebilir beceriler olduğu sonucu çıkmaktadır.

İletişim becerileri gelişim dönemleri açısından da ele alınmıştır. İletişim becerilerinin yaşamın ilk yıllarında nasıl kazanıldığı ve bağlantılı değişkenlerin incelendiği araştırmalar yapılmıştır (Berglund, Eriksson & Westerlund, 2005; Didow & Eckerman, 2001:485-491). Berglund, Eriksson ve Westerlund (2005), 18 aylık 1019 çocuğun annelerinden çocuklarının gelişimsel olarak iletişim becerilerini değerlendirmelerini istemişlerdir. Çalışmada kız çocukların erkek çocuklara, ilk sırada doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara kıyasla daha yüksek puanla değerlendirildikleri görülmüştür. İletişim becerilerinin yetişkinlerde yaş ilerledikçe değişip değişmediğini araştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Siegel ve Gregora (1985) gençlerle yaşlıları karşılaştırdıkları çalışmalarında -yaşlıların daha ağır ve etkisiz iletişim kurduklarına ilişkin inançlara karşı- gençlerle yaşlılar arasında iletişim performansı açısından bir fark bulamamışlardır. Malatesta ve Izard (1987), genç, orta yaşlı ve yaşlı kadınlarla yaptıkları bir çalışmada başkalarından gelen duygusal mesajları çözümlenmede, yaşlı kadınların genç olanlara kıyasla daha zayıf olduklarını ortaya koymuştur (Malatesta ve Izard,1987:193-203)

İletişim becerileri, cinsiyet farkı açısından da ele alınmıştır. Henüz gelişim aşamasının ilk dönemlerinde olan çocuklarda bile iletişim becerisi açısından farklar

görülebilmektedir. iletişim becerileri anneleri tarafından değerlendirilen 18 aylık çocuklar üzerinde yapılan çalışmada, kız çocukların erkek çocuklara kıyasla iletişim becerilerinde daha iyi olduğu bulunmuştur (Berglund, Eriksson & Westerlund,2005:485-491). Cunningham (1977), sözel olmayan ifadelerle ilişkin mesajların yorumlanmasında, diğer bir deyişle kod çözümünde kadınların erkeklerden daha iyi olduklarını ortaya koymuştur. Bulut Bozkurt (2004), sınıf öğretmenleriyle yaptığı bir çalışmada, iletişim becerisinin "etkililik" ve "yeterlilik" alt boyutlarında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek bir ortalama tutturdıklarını ortaya koymuştur (Cunningham,1977:564-584). Korkut (2005), iletişim becerileri eğitiminin etkilerini araştırdığı bir çalışmada kızların, iletişim becerilerini erkeklerden daha olumlu algıladıklarını ortaya koymuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

SPORA KATILIMLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

II. SPOR KAVRAMI

Spor çok yönlü bir kavram olduğundan, sporun tanımı konusunda değişik yazarlar,farklı tanım ve görüşler ortaya koymuşlardır. Bunun nedeni; sporun kapsamı, branşları, hedefleri, içerikleri ve yapılış biçimlerinin farklı şekillerde algılanmasından kaynaklanmaktadır.

II.1. SPORUN TANIMI

Spor, tek başına ve toplu olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan,genelde yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan,eğitici ve eğlendirici uğraşlardır (Morpa,Cilt 4:249).

Spor, yapan (sporcu) açısından kazanmaya dönük teknik ve fiziki bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir araç, son tahlilde, önemli bir toplumsal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Fişek, 1998:34).

Spor, insanın doğayla savaşırken kazandığı ana becerileri ve geliştirdiği araçlı araçsız savaşım yöntemlerini, boş zamanındaki artışa paralel olarak tek ya da topluca barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun, oyalanma ve işten uzaklaşma için kullanılmasına dayalı olarak, estetik, teknik, fizik, yarışmacı ve toplumsal bir süreçtir (Fişek, 1998:35). Spor kişiliğin oluşumu ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak amacı ile önerilen disiplin; yöneticilerin enerjiiyi biçimlendirmek için kullandıkları yöntemdir (Özmen,1999:135). Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararasıda dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet

ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Yıldıran ve diğ.,1993:56).

Spor,bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi,belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, üstün gelme ve gerçek anlamda başarı gücünün artırılması kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabalardır (Aracı,1999:13).

Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (Orkunoğlu,1985:5).

Erkal'a göre spor, "Ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı ve araçsız, ferdi veya toplu olarak,boş zaman faaliyeti kapsamında veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek, yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur" (Erkal,1982:119).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere literatürde sporun çok farklı tanımları yer almaktadır. Çünkü günlük yaşamda insanların spora yükledikleri anlamlar çok farklılaşmaktadır. Akıncı'nın (2007) aktardığına göre, Somuncuoğlu'na (1975) göre

spor,“Sağlıklı bir kuşağın gelişmesinde ana eğitim aracıdır. Kişinin refahı, bir bakıma beden ve ruh sağlığının tam ve devamlı olmasına bağlıdır.İnsanların yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürmeleri, fiziki ruhi gelişimlerini sağlamalarında sporun yeri önemlidir. Ayrıca,kişilerin gerek toplumunda, gerekse diğer toplumlarla olan ilişkilerinin dostluk içinde devam ettirebilmelerinde spor uygun bir araçtır .

Spor, hem yarışma, zevk, sağlık, estetik, eğlence, oyun, reklam, propaganda, meslek, bilim, boş zamanları değerlendirme aracı, hem de kişi ve toplumlararası ilişkileri düzenleyen bir olgudur. Spor, bedene ve ruha hitap eden bir sosyal davranıştır.

Spor, ciddiye alınan, kurallaştırılmış ve takviye edilebilir bir oyundur. Spor bir dizi kurallar, performans ve kalite standartlarından oluşan bir demettir. Spor, belirli sosyal şartlar altında bedensel hareket demektir (Voigt, 1998:118–126).

Spor, gerek yarışma bazında, gerek rekreasyon bazında, gerek sağlık bazında, gerek izleyici bazında dünya kültürünün bir parçasıdır. Spor bugün iletişim araçlarının yaygınlaşmasının da etkisiyle birçok kişi tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi görmektedir. Spor, büyük bir toplumsal dinamiktir. Çünkü spor giderek daha çok kişi tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi görmeye başlamış, daha organize hale gelmiş ve uluslararası saygınlık, prestij gösterisi konumu olarak uluslararası sevince ya da yasa sürüklemeye başlamıştır. Spor günümüzde insanın toplumsal yaşamına derinlemesine girmiş bir olgudur (www.sporbilim.com).

Spor toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik üyelerindedir. Zaman içinde kültürdeki sonuç olarak toplumdaki değişiklikler spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirmektedir. İnsan doğayı işleyerek bir ölçüde olsa kendi buyruğu altına almıştır. Spor da insan vücudunu işlemekle geliştirmiştir (Güven, 1992:57).

Fişek, sporu şöyle tanımlamaktadır: Spor yapan açısından kazanmaya dönük, teknik ve fiziki bir çaba, izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç, toplum genelince oluşturulan bunun içinde yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir amaçtır (Öztürk, 1998:71).

Spor, eğitimcilerin kişiliğin oluşumunu ve karakter niteliklerinin gelişimini sağlamak için önerdikleri disiplindir. Yöneticilerin enerji biçimlendirmek ve mücadeleci anlayışı uyandırmak için kullandıkları yöntemdir (Gillet, 1982: 1191).

Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dâhil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikiyatrisiler spor alanlarına bir tür hastane olarak bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıya atılmasına, yani bireylerin deşarj olmasına yol açan spor alanları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir (Tezcan, 1997:102).

Sistemler üzerinde yarattığı etkiler açısından sporun nitelikleri;

- a) Hareket Sistemlerinde; birim, hareket, esneklik
- b) Sinir Sisteminde; çabukluk, çeviklik, refleks, denge, sürat
- c) Kalp Dolaşım Sistemlerinde; devamlılık
- d) Zihin Sisteminde; karar verme ve reaksiyon
- e) Morfolojide; estetik ve fiziki mükemmellik
- f) Endokrin Sistemde; iç salgı bezlerinin dengesi ve çalışması (Ataman, 1974:24).

II.2. SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM

Ders dışı sportif etkinlikler, haftalık öğretim programı içinde yer alan derslerin öğretimi dışında kalan zaman içinde, öğrencilerin, sportif etkinlikler yoluyla eğitimlerini devam ettirmesidir (Gündüz , 1997:65).

Türkiye'de okullardaki ders dışı faaliyetler, özellikle ve ağırlıklı olarak spor üzerine yoğunlaşmıştır. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri, kişilerin bedeni, ruhi ve zihni yönlerden sağlıklı gelişmelerini sağlayan, bu alanda kazandıkları bilgi, beceri ve iyi alışkanlıklar yoluyla, dürüst, centilmen ve güzel ahlaklı olmalarında büyük rol oynayan faaliyetlerdir (Karaküçük ,1995: 16).

Dünyadaki bütün gelişmiş ülkelerin beden eğitimi ve spor yaklaşımları, eğitimin bütünlüğü içerisinde sağlıklı bir toplum yetiştirmektir. Toplumumuzun birçoğunun örgün ve yaygın eğitim programlarından geçtiği ülkemizdeki her tür ve derecedeki okullarda eğitim gören yaklaşık 14 milyon öğrencinin, beden eğitimi, spor, izcilik vb. gibi faaliyetler yoluyla bedenlen, ruhen, fikren, sağlıklı, üretken, nitelikli bir toplum için eğitilmeleri,

bugünkü eğitim anlayışının vazgeçilmez ilkelerinden biri olmaktadır. Özellikle en hareketli dönemi yaşayan ve sonsuz enerji ile dolu olan gençlerin, enerjilerini boşaltacak, streslerini giderecek etkinliklerin başında ders içi ve ders dışında uğraşabilecekleri en belirgin alan olarak spor görülmektedir (Kirazlıoğlu, 1992: 26-29).

Ders içi ve ders dışı sportif etkinlikler özellikle çocuk ve gençler için büyük önem taşır. Ruhsal açıdan da boşa akıp giden zaman çocuklara, gençlere ve dolayısıyla topluma zarar verir. Ders dışında kalan zaman iyi değerlendirilmediğinde sıkıntı yaratır (Taşmektepligil,1997: 39-46).

Yıldız ve genç seviyesinde spora yeni başlayanlar ile yaşları ilerlemiş olanların bilimsel verilere uygun bir antrenman süreci izlenmediğinde, istenilen gelişmenin olmayacağı hepimizce bilinmektedir. Buradan hareketle, ilköğretimden başlayıp yüksek öğretimde devam edecek biçimde bu çalışmaların birer spor bilimcisi olarak beden eğitimi öğretmenleri tarafından ders dışında sürdürülmesi, ülke sporunun gelişmesi açısından beden eğitimi öğretmenlerinin önemini de ortaya koymaktadır (Pehlivan, 1989:15). Kitlelere sporu yaymak için kullanabileceğimiz tek alan okullarımızdır. Bugün amatör spor camiasının % 80'ini eğitim kurumları oluşturmaktadır (Ayakyay,1992:30). Öğretim kurumlarımız, okullarda beden eğitimi, spor faaliyetlerini eğitim ve öğretimin etkin bir aracı olarak yaygınlaştırırken, ülkemizin dünya genelinde spor yarışmalarında başarılı olması için de önemli bir kaynağı oluşturacaktır. Sporda dev atılım yapan ülkeler ile aramızdaki farkı kapatmak için, konuya bilinçli ve sistemli yaklaşmak gerekmektedir. Nitekim Kanada ve Almanya gibi sporda

başarı sağlamış ülkeler, spor sistemlerini, herkese spor yaptırmak felsefesiyle okul sporları üstüne kurmuş ve okul sporlarında elit sporcuları yetiştirerek, bugünkü başarıyı elde etmişlerdir (Açıkada , Ergen ,1987: 18-19).

Sporcu piramidinin tabanı da tamamen okullarımız bünyesi içersindedir. Temel spor bilgilerinin verilmesi, üstün yetenekli sporcuların tespit edilmesi bu kurumlarımızda gerçekleşecektir. Bu da okullarımızda uygun bir spor ortamının oluşturulmasıyla mümkün olacaktır. Burada asıl amaç, “elit sporcu yetiştirmek” değil, “elit sporcu için geniş tabanlar oluşturmak; sağlıklı bir toplumun sağlıklı, mutlu, yapıcı, yaratıcı çalışkan bireylerini yetiştirmek için atılımı yüksek düzeyde tutmak” olmalıdır (Kirazlıoğlu, 1992: 26-29).

II.3. SPORTİF FAALİYETLERE KATILIMI ENGELLEYEN FAKTÖRLER

Okullardaki ders dışı sportif faaliyetlerin oluşturulmasına ve uygulamalarına engel teşkil eden bazı faktörler vardır. Bunlar sırasıyla inceleyelim:

II.3.1 Öğretmenlerin Bilgi Düzeyleri

Öğretmenlerin, yeterli bilgiye sahip olmamaları, görevlerini benimsememeleri ve ders yüklerinin fazla olması öğrencilerin bu etkinliklere katılımını etkileyen faktörler arasındadır. Öğretmenler, öğrencilerin boş zamanlarını, nasıl değerlendirebileceklerini, bunun kendileri ve toplum için ne gibi yararlar sağlayabileceği hususlarını anlatmalıdırlar. Öğretmenlerin bunları uygulamaya sokamamalarındaki nedenlerden biri yeterli eğitim

almamış olmalarıdır. Bu sorunun ortadan kalkması için öncelikle öğretmenlere hizmet öncesi eğitim verilmelidir. Bu eğitimde boş zamanların birey ve toplum açısından önemi, yararları, bilgi ve uygulamalarına yer verilmelidir (Tatlıldil,1993 :140-141).

II.3.2. Okulun İlgisi ve Kapasitesi

Okulun fiziki kapasitesinin yetersiz olması veya ders dışı etkinliklere uygun olmaması, ders dışı etkinliklerin çeşidinin öğrencilerin görüşlerine sunulmadan belirlenmesi, yapılacak çalışmanın verimini etkilemektedir. Okulun olanaklarının göz önüne alınması gerekir. Okul tarafından öğrencilerin boş zamanlarının iyi bilinmesi gerekir. Gerekirse, öğrencilere haftalık ders programlarında yapılacak düzenlemelerle, ders dışı etkinlikler için boş zamanlar bırakılmalıdır. Okullarda ders dışı etkinlikler; daha çok okul sınırları ve olanakları içerisinde hapsedilmektedir. Oysa ki; okullar, toplumla iç içedir. Okullar çevrenin ilgisini ve desteğini etkinlikler için kullanma yollarını araştırmalıdır. Çevredeki spor salonlarını, tesislerinin ne düzeyde olduğunu belirleyerek bunları değerlendirmeye çalışmalıdır (Tatlıldil,1993 :140-141).

II.3.3. Cinsiyet ve Yerleşim

Kızların sportif faaliyetlere daha az katılmalarının en önemli nedeni, içinde yaşadığımız toplumda kadının konumu ve rolünü belirleyen kültür değerleridir. Gerek aile içi, gerekse okullaşma sistemi içinde önemli bir faktör olmaktadır Erkekler kızlara oranla daha çok etkinliklere katılmaktadır. Ailenin yerleşim birimlerine göre bu etkinliklere

katılım incelendiğinde, bucak-köy doğumlu kız öğrencilerin hiçbirinin katılmadıklarını görmek mümkündür. Bunlar arasından 1 veya 2 kişinin haftada 1 kez sporla uğraştığını görebiliriz. Erkekler ise bu etkinliklere katılma alışkanlığı, kent kökenliler arasında daha yaygınken, kırsal kökenli ve ailesi bucak-köyde oturan erkek öğrencilerin etkinliklere pek fazla katılmadıkları görülmektedirler (Tatlıldil,1993 :140-141).

II.3.4. Ailenin Kültürel Yapısı ve Ekonomik Düzeyi

Ailenin bu faaliyetleri hoş görmeyecek bir yapıda olması öğrencilerin bu etkinliklere katılımını engellemektedir. Ayrıca maddi durumu düşük olan ailelerde çocuklarına yeterli olanak sağlayamazlar. Öğrencinin ailesi tarafından yönlendirilmesi gerekir. Veliler çocuklarına verilen bu etkinliklerle ilgili araştırmalar yapıp, ders dışı sportif faaliyetlerin her aşamasında çocuklarını izleyebilme imkanına sahip olmalıdırlar. Velilere kol yönetimlerinde ve organizasyonlarda da görev verilmelidir. Bu, velinin bilinçlenmesini, ilgi ve desteğinin okula yönelmesini sağlayacaktır (Karaküçük ,1995:16).

Spor yaşantısı olmamış aile zaman içerisinde çocuklarından bu etkinliklerde başarılı olamayacağını beklentisi içine girerler ve onları bu doğrultuda umutsuzca cesaretlendirirler. Veya tam tersi, sporcu bir aileden olan çocuklar, kendisini kanıtlamak istercesine bir davranış içine girebilirler (Tatlıldil,1993 :140-141).

Çocuklar davranışlarını geliştirirken, ailelerinden etkilenirler ve çevresel faktörlerin etkisinde kalırlar. Bu yüzden ailelerin çocuklarına uygun olan sporları belirlemede ve özellikle kazanma ve kaybetme hakkındaki uygun yorumları yapmada çocuklarına yardımcı olmaları önemlidir (Tatlıldil,1993 :140-141).

II.4. SPORUN KISA TARİHÇESİ

Kelime olarak spor; Latince dağıtmak, birbirinden ayırmak anlamına gelen Disportare veya Deportare kelimelerinden doğmuştur. 17.y.y.'dan sonra çok kullanılması sonrası ilk hecesi, kısaltılarak Sport olarak kullanılmaya başlanır. Fransız hümanist bu terimi top oyunları olarak kullanmıştır (Göral, 2001:88). Tarihteki ilk sporlar ister araçlı ister araçsız yapılsın savunma ve saldırı kökenli olanlardı, bir başka deyişle insanın doğayla girdiği ölüm-kalım savaşının zorunlu bedensel eylemlerinden kaynaklanırdı (Fişek, 1988:15).

İlk insanların tabiat güçlerine karşı tek başlarına yaşama savaşı verdiği tarih öncesi çağlarda beslenme, korunma, savunma, barınma, giyinme çabasına dönük hareketlerini ve doğa ile mücadelesini beden kültürü saymak mümkün olmasa da, neolitik dönemin bilinci içerisinde insanın doğaya hakim olmaya yüz tuttuğu dönemden itibaren başladığını gördüğümüz bilinçli hareketlerinin bir başlangıcı olarak saymamak da mümkün değildir (Erkal, 1982:19).

Spor; sanat, bilim, felsefe, din v.b birçok olgu gibi kültürün vazgeçilmez unsurudur. Bireylerin, beden hareketlerinin organize bir şekilde hayatlarına zaman zamanda yarışmaya yönelik bir sportif gösteriye dönüşmediği toplum yoktur (Afyon, 1997:1).

Tarih içinde ölüm-kalım mücadelelerinin barışçı benzetmesi olarak ortaya çıkan spor,

daha sonraları da takım sporları olarak gündeme gelmiştir (Göral, 2001:89). 1986 yılında, ilk modern olimpiyatlar düzenlenerek, her milletin bu oyunlar aracılığıyla kendini göstermeleri ve sporun barışçı amaçlarla kullanılabilmesi sağlanmıştır (Afyon, 1997:80).

Türklerde spor; Sporun tarih sahnesine çıkmasıyla başlamıştır. Sporu sosyal, psikolojik, oyunlar, eğlenceler ve kültürlerin bir parçası olarak yapmaktaydılar. At, spor, savaş, sefer, eğlence, yarışma ve oyunlarda kullanılan bir araçtı. Düğün ve eğlencelerde cirit oyunları oynanmıştır. Spor anlayışını, eğitim faaliyetleri ile birleştiren ordular idmanlar ile savaşa hazırlanmışlardır. (Mengütay, 1997:156).

Osmanlılarda spor savaş eğitimi amacıyla talim şeklinde yapılmıştır. Askeri kurumlarda beden eğitimi ve spor, acemi oğlan ve cambazhanelerde askeri talim olarak yaptırılırdı. Osmanlı devletinde spor tekkeleri açılmış ve bu tekkeler kişi ve toplumun çıkarlarının eşit olduğunu kabul etmiş, mensuplarını koruyarak bir sosyal güvenlik vazifesi görmüştür (Mengütay, 1997:156).

1920' de Cumhuriyet ilanından sonra Ulu önder Atatürk' ün önderliğinde Türk sporun da önemli gelişmeler görülmeye başlanmıştır (Demirci, 1986:42).1920 yılından günümüze kadar uzanan zaman süreci içerisinde birçok Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri açılmış ve birçoğu 1992 yılında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (B.E.S.Y.O)'ya dönüştürülmüştür. Ülkemizde beden eğitimi ve spor alanında 40 kadar üniversite 4 yıllık yüksekokul ve öğretmenlik bölümü bulunmaktadır (Erkal, 1998:137).

II.5. SPORUN FAYDALARI VE ÖNEMİ

II.5.1. Bireysel Açıdan Spor

Spor; insana özgü, oyun, hareket, rekabet, performans gibi antropolojik vasıfların eğitim kültür olgu içerisinde değerlendirilmesi faaliyetleridir. Bireyde ruhi özelliklerin ön plana çıkmasında bu olgu görev yapar. Bireysel açıdan yarışma sisteminde düzenlenmiş ve yüksek verim için ölçü olması ve insancıl değerler taşıyan gösteri biçiminde gerçekleşmesi spor olgusunun niteliğini ortaya koyar (Göral, 2001:18). Bu faydalarının dışında spor olgusu şu şekilde tasnif edilmiştir;

- 1) Belirli ve kesin kurallar içinde yapılan salt yarışma ve performansa dönük spor türlerine katılanlar,
- 2) “Fitness” terimi ile ifade edilen sağlıklı yaşam amacıyla yapılan spor türlerine katılanlar,
- 3) Boş zamanlarını değerlendirmek, eğlence ve hoşça vakit geçirmek, toplumsal bağları kuvvetlendirmek için yapılan spor türlerine katılanlar,

Bu bağlamda spor olgusu her yaş ve cinsiyetteki bireyler tarafından değişik amaç ve zamanlarda yapılmalıdır (Göral, 2001:18).

II.5.2. Sosyolojik Açıdan Spor

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmının yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde spor önemli

faydalar sağlamaktadır. Sosyalleşmenin bir ömür boyu sürdüğü düşünülürse, konunun önemi daha iyi fark edilir (Göral, 2001:18).

Toplumda spor insana, iyi bir statü, maddi ve manevi yönden rahatlık, çevresel iyi ilişkiler, serbest zamanlarda üretkenlik, iş veriminde artış, kısacası hayat kolaylığı sağlar (Göral,2001:18).

Bu bağlamda, 1982 Anayasamızda 59. Maddede; Devletin her yaştaki Türk Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirler alması kabul edilmesi; sporun kitlelere yayılmasının teşvik edeceği ifade edilmiş ve başarılı sporcunun da devlet tarafından korunacağı belirtilmiştir (Erkal, 1982: 56).

II.6. SPORUN ÖNEMİ

Bu bölümde sporun bireyler üzerindeki, kişisel, toplumsal, ekonomik yönden öneminin yanı sıra çocuk ve gençler, ulusal ve uluslararası ilişkilerdeki öneminden bahsedilmeye çalışılmıştır.

II.6.1 Kişisel Yönden Sporun Önemi

- a) Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlar.
- b) İyi bir moral ölçüleri içerisinde gelişmiş kemik, kas yapısı ve iyi duruş alışkanlığı kazandırır.
- c) Hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.
- d) Oyun, folklor, halk dansları, mahalli ve milli oyunlar, ritmik faaliyetlerle ilgili beceri ve

yetenekler kazandırır.

e) Bedensel etkinlikler aracılığıyla geçerli sağlıklı, yaşam davranış nitelikleri

kazandırır. f) Kültürel zevk, duyarlılık sağlar.

g) Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır (Aracı, 1999:14).

II.6.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi

a) Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu ve güzeli takdir etme gibi nitelikler kazandırır.

b) Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.

c) Olumlu ve sağlıklı yaşama alışkanlıkları kazandırır.

d) Ölçülü ve planlı bir şekilde çalışmayı ve dinlenmeyi öğretir.

e) Yeni bir gün ve faaliyete istekli ve kuvvetli başlamayı sağlar.

f) Toplumsal sorumluluğu geliştirir.

g) Birlikte olma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisini belirlemesine olanak sağlar (Aracı, 1999:14).

II.6.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

a) Ferdin günlük işlerini ve yaşayışını en verimli şekilde yürütebilmesini sağlar.

b) Yapıcı ve üretici yetenekleri geliştirir.

c) İş, görev ve meslek sorumluluğu kazandırır.

d) Ekonomik düzenin getirdiği düşünce, davranış, bilgi ve becerilerin bireylere

aktarılmasını sağlar.

- e) Bilgi alanında ihtisaslaşmayı ve yaratıcılık gücünü geliştirir. f) İş gücünü arttırır (Aracı, 1999:14).

II.6.4. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi

- a) Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur.
- b) Bireyi topluma hazırlar.
- c) Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli rolü vardır.
- d) Genç nesillerin yaratıcı, yapıcı ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya etkisi vardır.
- e) Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar.
- f) İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır.
- g) Bedensel ve ruhsal bir eğitim aracıdır.
- h) İnsanın niteliklerini geliştirip üretim ve uygarlık yarışında daha başarılı hale gelmeyi sağlar.
- i) Kişilere hem statü kazandırır, hem de gelir düzeylerini arttırır.
- j) Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar.
- k) Başarıyı arttıran en önemli husustur.
- l) Toplumların eğitim ve kültür düzeyini arttırır.

- m) Bir rekabet, mücadele, işbirliği ve uyum sağlar.
- n) Sosyal hayatın ve sosyal çevrenin en önemli ögesidir.
- o) Sağlıklı olmanın en önemli koşulu spora erken yaşlarda başlamaktır.
- p) Spor yapanların hareket sistemleri daha sağlam ve esnek olmaktadır.
- q) Spor yapanların kendine güvenleri daha fazladır.
- r) Spor kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur.
- s) Spor bir tedavi yöntemidir (Aracı, 1999:14–15).

II.6.5. Ulusal ve Uluslararası İlişkilerde Sporun Önemi

- a) Çağımızda spor, uluslararası müşterek bir dil niteliğindedir. Ülkeler arasında yapılan spor karşılaşmaları yakınlaşmayı sağlamakta karşılıklı sevgi ve saygı ortamı oluşmakta ve barış sağlanmaktadır.
- b) Spor diplomasi alanında yer edinmiştir.
- c) Dış politika açısından spor, her ülkenin dünya ölçüsünde olumlu yönde propaganda yapması, bazen aktüel bir nitelik taşıyan sportif başarılar ile gerçekleşmektedir. Bu durum milli bir prestij unsuru olmaktan hem iç ve hem dış dayanışmayı güçlendirmek bakımından tüm ülkelerin başvurduğu bir durumdur.
- d) Spor, iç ve dış turizmin gelişmesine katkıda bulunur.
- e) Spor, suçlu ve özürsüz gibi sorunlu insanların sosyal hayata uyum sağlamalarında önemli bir vasıta olmaktadır.

f) Spor kültürün ayrılmaz bir parçasıdır.

g) Çağımızda spor bir bilim olarak ele alınmaktadır (Aracı, 1999:15).

II.7. SPORUN AMAÇLARI

Spor konusuna yaklaşırken konuyu “Sporun Temel Amaçları Beden Eğitimi ve Spor” olarak bakmakta fayda var. Çünkü beden eğitimi ve spor, birbirini bütünleyen iki kavramdır (Yetim, 2006:112).

II.7.1 Sporun Temel Amaçları

Spor konusuna yaklaşırken konuyu “Sporun Temel Amaçları Beden Eğitimi ve Spor” olarak bakmakta fayda var. Çünkü beden eğitimi ve spor, birbirini bütünleyen iki kavramdır (Yetim, 2006:112).

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen bireylerin, gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel

ilkelerindedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın yerleşmesi bireyin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır (Yamaner, 2001:10).

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket; toplumsal deneyim, sağlık ve fiziksel uygunluk, vücut dengesini araştırma, estetik deneyim, gerginliğin boşaltılması mükemmel ve üstün buluş boyutlarında incelenmekte ve hareketin çok boyutluluğu olarak tanımlanır (Yamaner, 2001:10).

II.7.2. Spor Eğitiminin Amaçları

“Spor Eğitimi” düşüncesi ve buna bağlı amaçları farklı anlamlar ifade etmektedir. Spor Eğitiminin iki amacı olan “Fiziksel Gelişim”, solunum, dolaşım, kas gelişimi, kuvvet, sürat, dayanıklılık, hareketlilik, beceri gelişimi, anatomik gelişim gibi özelliklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu gelişimin sonucu, kondisyonlaşma meydana gelmektedir. Ancak bu gelişim, soyut bir gelişim değildir ve gelişimi sağlayan sportif hareketler içerisinde simgelenen kavramlara bağlı olarak fiziksel gelişimle birlikte diğer gelişimlerde sağlanmaktadır (Yamaner, 2001: 8–9).

Buna karşılık “Sosyal Gelişim” bireyin topluma uyumunda önemli bir araç olmaktadır. Sportif etkinlikler içerisinde oyun kuralları ve davranış şekilleri, toplumdan simgelenmeler ve değişik şekillerde toplum kurallarını yansıttığı için; bireyin bunları algılaması, benimsemesi ve kullanması mümkün olabilmektedir. Yine bu yapı

içerisinde, bireyin toplum kurallarının ve demokratik toplum kavramını öğrenmesi, kişinin yetenek ve performansı ile çevresinde kabul edilmesi, başarı ve performans etkileşimi, benlik gelişiminde mümkün olabilmektedir (Yamaner, 2001:9).

Diğer taraftan “Duyuşsal Gelişime” bağlı olarak kişinin kendine güven duyusunun, karakter gelişiminin, kişilik gelişiminin, başarı ve başarısızlığa karşı toplum değer ölçüleri içerisinde istendik davranış sergilemesinin, duyguların doğru şekilde ifade edilmesinin, yeteneklerin bilinmesi ve kendini kontrolün geliştirilmesi sağlanabilmektedir (Yamaner, 2001:8–9).

Kısacası spor aktiviteleri sırasında bireylerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından bireyler için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir (Tamer, 1988: 6–7).

Sporun yukarıda belirtilenlerden başka ifade edilebilecek diğer amaç ve fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- **İnsanın** beden ve ruh sağlığını geliştirir.

-Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönlerini harekete geçirir

-Birlikte ve grup çalışmasını kolaylaştırır, karşılıklı dayanışmayı sağlar

(Erkal,1982:120)

-Spor toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılmasını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.

- Toplumun çalışan kesimlerinin bir yandan emek verimliliğini arttırır, diğer yandan

beden ve ruh sağlığını korur ve spor yoluyla boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmesini sağlar.

- Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşünce de olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar.

- Spor, bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhundaki başarıma ihtiyacına karşılık verir.

- Spor insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve telkin edici bir ruh dünyası geliştirir. Sporun eğlendirici bir sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak büyük gelişme sağladığı görülmektedir (Çaha, 1999:115125).

-Ayrıca, spor sosyal insanların yetiştirilmesinde eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Spor yoluyla sosyalleşmek, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın doğması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir(Keten,1974:14-17)

Sporun genel olarak amacı özetlenecek olursa; tüm fertlerin spor yapmasını sağlayarak, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaş bir toplum yaratmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen, ahlaklı, erdemli ve fazilet örneği nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmaktır.

II.8. İNSANLARI SPOR YAPMAYA İTEN NEDENLER

Sporun amaç ve fonksiyonlarını irdelerken insanları spor yapmaya iten sebeplere göz atmak, bu amaç ve fonksiyonların açığa çıkarılmasına önemli katkı

sağlayabilir. İnsanları spor yapmaya iten sebepler şu şekilde özetlenebilir (Voigt, 1998:112–113).

Belirli sosyal ihtiyaçları karşılamak,

Sağlık, rehabilitasyon ve fiziksel uygunluk sağlama,

Gerilim ve kontrollü rizikoyu yaşama,

Estetik ihtiyaçları doyurma,

Duygusal gerilimden kurtulma,

Spor yoluyla bilgece deneyimler kazanma,

Sevinç, eğlence, haz, neşe gibi duyguları kazanma, Kendini

gerçekleştirme,

Yeni tecrübeler kazanma,

Sosyal ilişkiler kurma çabası,

Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik, koordinasyon yeteneği geliştirme, Sıkıntı ve

hastalıklara karşı direnç kazanma,

Gençlik, güzellik elde etme, benlik duygusunu geliştirme,

Boş zamanı ortaklaşa, aktif ve verimli bir biçimde değerlendirme (Voigt, 1998: 113)

II.9. SPOR FAALİYETLERİNİN İNSAN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi ve spor, genel eğitimin amaçlarına hareket aracılığıyla katkıda bulunur. Bu çerçevede beden eğitimi ve spor, bireyin fiziksel, psiko- motor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı amacına yönelik organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınabilir (Aracı, 1999:31).

Beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkileri olan etkinliklerdir (Karakuş, 1999:279). Fertleri zihinsel, ruhsal, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindedir (Erkal,1996:119)

II.9.1. Fiziksel Gelişimindeki Rolü

Beden eğitimi ve sporun fiziki gelişim amacı, organizmanın fonksiyonel etkinliğini arttırmayı ve sağlıklı bir yapı kazandırmayı ifade eder (İmamoğlu,1992: 52).

Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimi ve spora özgü bir amaçtır. Hareket insanın doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini adaleler ve kemik yapısı oluşturur. Hareket bunların daha da güçlenmesine yardım eder. Yani, bedensel etkinlikler, kas ve kemik yapısının gelişimi için zorunludur (Erkal, 1996:12).

Daha enerjik bir organizma yapısı oluşturur. Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır. Kilo alınmasını önler ve vücut yağ oranını dengeler. Bedenen yapılan

işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi, iç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar. Kalp üzerinde olumlu etkileri vardır. Kalp volümü artar, hipertrofi olur ve kalbi besleyen damarlar genişler (İnal, 1998:19).

Kalp-damar rahatsızlıkları egzersizle engellenebilir. Egzersiz anında kasla kalbe dönüşünde aktif rol alırlar. Hareket sayesinde kalp-damar yağdan temizlenir. Dolayısıyla bu kişilerde rahatsızlıklar giderilir ve neredeyse görülmez. Egzersiz damarlara fazla işlev yüklediğinden, egzersiz yapan kişilerde damar hastalıklarına yakalanma riskini azaltır. Solunum ve boşaltım sisteminde oluşacak hastalıkları önler (Aracı, 1999: 32).

Sonuç olarak insan sağlığını tehdit eden hastalıkları, sakatlıkları ve özellikle kalp-kan sistemlerinde görülebilecek rahatsızlıkların önlenmesi, iyileştirilmesi, çok daha sağlam kas- iskelet ve eklem oluşumu ile yüksek performans bakımından beden eğitimi ve spor etkinliklerinin önemi tartışılmaz.

II.9.2. Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü

Psiko-motor gelişim, yaşam boyu süren bir süreç olup, motor becerilerde azalma ya da becerilerin kazanılması gibi fiziksel değişimlerle ilgilenir (Özer, 1998:5). İskelet sisteminin çok çeşitli hareketler sırasında kas gruplarının koordine edilmesi ve istenilen hareketin hedeflere uygun bir şekilde yapılması merkezi sinir sistemi ve sinirsel merkezlere bağlıdır (Günay, 1999:120). Kaslar çeşitli biçimlerde uyarılır ise de doğal koşullarda sinirler yolu ile sinir sisteminden gelen uyarılarla uyarılırlar (Akgün, 1992:1).Psiko-motor gelişim, temelde kendini harekete ilişkin davranışlardaki değişiklikler yoluyla ortaya koyar. Genel olarak vücut kontrolü, koordinasyonu yani sinir-

kas sisteminin gelişimi demektir. Koşma, sıçrama, tırmanma, yakalama, takla atma vb. temel hareketlerin gelişiminde önemli rol oynar (Aracı, 1996:28). Motor becerilerinin gelişimi ayrıca bireyin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi ile ilişkilidir. Bu boyutlar birbirinden bağımsız olarak gelişemezler. Bireyin motor becerilerindeki yeteneği konusunda kendini yeterli düzeyde hissetmesi onu fiziksel etkinlik ve spora katılımında güdüleyecek böylelikle fiziksel ve psikolojik olarak uyumlu bir birey olma şansını arttıracaktır. Bu hedefe ulaşmada temel hareketler üzerine kurulu sporla ilişkili hareketler, salt hareket etmeyi öğrenmede amaç olmak yerine etkinliklere katılmada araç olmaktadır. Artık hareket, çeşitli yarışma ve işbirliğine dayalı oyun, spor, dans ve reaktif etkinliklere araç olarak kullanılır (Yamaner, 2001:12).

Becerilerin gelişimi bireyin tepki zamanı, hız, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, denge, esneklik, vücut yapısı, boy, ağırlık vb. özelliklerin yanı sıra zihinsel ve duygusal özelliklerine de bağlıdır. Motor becerilerin gelişimi birikimli ve yaşam boyu süren bir süreçtir. Hareket yeteneklerinin aşamalı gelişimi becerilerin üst düzeye ulaşmasında basamaklar olarak görülmektedir (Açak, 1997:4).

Kazanılan beceriler sonunda fert etkinliklere katılmaktan zevk alacak ve gruba uyumu kolaylaşacaktır. Fertler genellikle belirli düzeyde sahip oldukları yetenek ve becerilere göre etkinlikleri yapmaktan hoşlanırlar. Beden eğitimi ve spor programlarında yer alan çeşitli becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlikler fertlerin ilgilerini de çeşitlendirecektir. Ferdin kazandığı beceriler boş zamanlarını değerlendirme açısından önem taşır ve ferdin yaşam biçimini belirler (Erkal, 1996:122).

II.9.3. Fiziksel Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü

1. Kalp-Dolaşım Sisteminin Dayanıklılığı: Kassal dayanıklılığın bir ögesidir ve kalbin akciğer dolaşım sisteminin uzun süre devam eden orta ve yüksek şiddetteki etkinlikleri verimli bir şekilde yapabilme yeteneğidir.
2. Kas Kuvveti: Fiziksel olarak kuvvet; kütlenin ve hızın ürünüdür. Biyolojik açıdan ise kuvvet, kas hareketleri ile dirençlere karşı koyma ve onları aşabilme yeteneğidir.
3. Kas Dayanıklılığı: Dayanıklılık verili bir egzersiz şiddetinde kassal yorgunluk olmaksızın etkinliğe devam edebilme yeteneğidir.
4. Esneklik: Vücudun değişik eklemlerinin tüm hareket alanında eklemler çerçevesinde hareket etme yeteneğidir (Yamaner, 2001: 13).
5. Vücut Kompozisyonu: Vücuttaki yağ kütlesi ve yağsız vücut kütlesi, vücut kompozisyonunu oluşturur.
6. Koordinasyon: Karmaşık bir motor yetenek olup, bu yetenek sadece yeni teknik ve taktiklerin kazandırılmasında değil; alışılmamış durumlarda teknik ve taktik uygulamalarda belirleyici rol oynar.
7. Denge: Statik ve dinamik hareket sırasında, vücudun istenen pozisyonu sağlayabilme yeteneğidir.
8. Sürat: aynı hareketi başarılı ve hızlı bir şekilde yapabilme yeteneğidir.
9. Çeviklik: Bir noktadan diğer bir noktaya hareket ederken vücudun yönünü mümkün olduğunca kısa bir sürede tamamlayabilme yeteneğidir.
10. Güç: Kısa zamanda maksimum efor yeteneğidir (Aracı, 1999:34–37).

II.9.4. Zihinsel Gelişimdeki Rolü

Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde bedenimiz beynimize her saniye de binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarımları toplar, organize eder. Belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar ve sonra karar verir. Antrenman sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine alabileceği bilgiyi uygun bir biçimde depolamamızı sağlar (Çakmakçı, 2001:32).

Beden Eğitimi ve spor etkinliklerinin öğrenilmesi bireylerde zihinsel gelişime de yardımcı olur. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Böylelikle bireylerin yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme ve yetenekleri gelişir. Eğitilmiş kişi düşünen kişidir. Bilim düşünceye, yalnız zihinsel bir olay değil bütün bedeni kapsayan bir olay olarak bakmaktadır (İnal, 2000:23).

Fiziksel etkinliklerin, zihinsel gelişime katkıda bulunması şu şekildedir.

- Fiziksel beceriler bireyin beyni ile kasları arasında koordinasyon kurmayı düşünebilmeyi gerektirir. Beceri öğrenmek, otomatik olmayıp zihnin uyanık ve hazır olmasını, ayrıca çabayı gerektirir.
- Düşünmek, yalnızca fiziksel becerilerin öğrenilmesi ile ilgili değildir. Bilgi aynı zamanda bu becerilerin öğrenilmesinde gerekli bilgileri kapsar. Bu bilgiler ise, kuralların, tekniklerin, yöntemlerin ve kullanılan terimlerin öğrenilmesiyle ilgilidir. Bütün bunlar hareketin iyi yapılabilmesi ve hareketin öneminin iyi anlaşılabilmesi için gereklidir.
- Fiziksel etkinlikler aracılığıyla bireyler sağlık, güzel vücut hareketleri ve alıştırmalar ilkelerinin yaşamlarındaki önemini kavrarlar. Ayrıca spor yoluyla kendilerinin zayıf

ve güçlü yönlerini daha iyi tanıma olanağı bulurlar. Beceriler otomatik değildir, öğrenilir. Bu nedenle bireyin öğrenmesini sağlayan algılama, düşünme, mantık yürütme gibi zihinsel eylemlere gereksinim vardır (İnal, 2000:23).

Birey; spor etkinlikleri aracılığıyla, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. Konularda bilgi edinir ve böylelikle birey daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürecektir (Aracı, 1999: 38).

II.9.5. Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü

Duygusal ve toplumsal gelişim karşılıklı etkileşim içerisinde. Duygusal gelişimin kazanılmasından sonra, birey ancak topluma katkıda bulunabilir. Bu nedenle bireyin önce fert olarak kendine uyum sağlaması, başka bir deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur.

Her spor etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme fırsatı yakalar. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunları kontrol edilmesini öğrenir (Erkal,1996:122).

Sportif faaliyetler ferdi görülse de, özünde sosyal bir olgudur. Spor sayesinde ortaya çıkan yarışma, müsabaka, rekabet gibi durumlar, sosyal olgunun vazgeçilmez unsurlarıdır.

Spor etkinliklerine katılma, bireyin benlik gelişimine de katkıda bulunur. “Benlik bireyin ne olduğunu, ne olmak istediği ve çevresini nasıl algıladığı konularındaki bilinçliği” olarak açıklanabilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile mukayese ederek ulaşır. Yeter ve yetersizliklerini fark eder. Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katlanma fırsatları sağlar. Bireyler kişilik sorumlulukları bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavrı, beğeni ve değerlerini davranış yoluyla ifade etme olanağı bulurlar (Çakmakçı, 2001:36).

Spor faaliyetleri aracılığıyla bireyler sosyal bir çevre kazanırlar ve kendilerini gerçekleştirme fırsatı yakalarlar (İmamoğlu, 1992:52).

Sporun sosyal gelişime etkilerini özetlersek;

Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.

Sportif etkinlikler esnasında bireyler birlikte çalışmayı öğrenirler. Arkadaşlık duygularının gelişmesine yardımcı olur.

Birlikte çalışma becerisi kazandırır.

Sosyal sorumluluklar kazandırır.

Liderlik özellikleri kazandırır.

İyi bir yarışmacı, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yetenekleri kazandırır.

Saldırgan davranışları faydalı işlere yöneltebilir.

Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir (Tamer, 1988: 6–7).

II.10. AİLENİN ÇOCUKLARIN SPORA KATILIMLARINDAKİ ROLÜ

Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı o güne dek toplumda oluşturulmuş maddî ve manevî zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Sayın,1990:2)

Aile içindeki ilk etkileşim, çocuğun hayatı boyunca devam ettireceği yaşam çizgisini oluşturur. Çünkü çocuk çevresine uyum için gerekli olan sosyal değerleri, inanç ve tutumları ilk önce anne babası aracılığıyla öğrenir. Çocuğun büyümesiyle arkadaş grubu ve yakın çevresi çocuğa farklı deneyimler kazandırır. Çocuk bu deneyimleri ailesinden aldığı ilk deneyimlerle birleştirir ve yavaş yavaş kendi kişiliğini oluşturmaya başlar (Muluk,2004:37).

Anne ve babanın, çocukları üzerinde çok büyük etkileri vardır. Çocuğun kültürel davranışları da, anne babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşturulur. Çocuğun ilk öğrenmeleri, ilerideki gelişmesinin temelini oluşturur. Önemli ölçüde anne ve babalar iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına aktarırlar ve öğretmeye çalışırlar.İnsanın önemli davranış ve özelliklerini çocukluk döneminde kazandığı düşünülürse insan hayatı ve onun sosyalleşmesinde ne kadar önemli olduğu daha kolay anlaşılır. Çocuklar için aileler uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar (Aracı, 2004:168-169).

Ailelere düşen en önemli görev, çocuklarının duygusal eğitimleridir. Özellikle güvenlik hissi toplumun diğer birimleri tarafından sağlanamaz. Bunun için en önemli görev aileye düşmektedir. Araştırmalar, duygusal sorunların ilk çocukluk döneminde ortaya çıktığını ve bu çağlarda yerleşen anormal davranışların, yetişkinlikte düzeltilmesinin son derece güç olduğuna işaret etmektedir(Salk, 1998:98).

Ailenin temel bir kurum olmasının bir başka nedeni de sosyalleşmede çok önemli bir rölle sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İnsanın sosyal/kültürel bir varlık olmasını sağlayan bu süreç, önce ailede başlamakta sonra diğer kurumlarında yardımıyla gelişmektedir (Erdemli, 1991:49).

Aile, çocukluk, ergenlik ve hatta gençlik yıllarında, kişi üzerinde en etkili çevredir. Çocukluktan gençliğe doğru gittikçe etkisi biraz azalabilmektedir. Bunun sebebi, ailenin çocuklarına gösterdiği ilginin azalması değildir. Ergenlik ve gençlik dönemlerinde birey, ailenin dışında çevreye yönelmektedir. Bilakis anne kucağından inerek yürümeye başlayan, büyüyen, yetişen toplumun bu küçük üyesinin, karakterinin oluşmasında, kalıtım, yetenek ve eğilimlerinin yönlenmesinde, çevreye uyumun sağlanmasında ve eğitiminde ailenin etkisi tartışılmayacak derecede büyüktür (Kılıçgil, 1998:39).

Çocukların kazanacağı özellikler, aile içindeki sosyal duruma bağlıdır. Aile içindeki ilişkiler katılaşmış rollere dayalı ise, kişisel özelliği olmayan, belirli kategoriler içinde dünyayı gören bireyler yetişir. Aile içindeki ilişkiler kalıplaşmamış ve duruma göre değişebilen bir yapıya sahipse, iç dünyası daha zengin, dünyayı çok boyutlu görebilen bireyler yetişir (Akça.1997:71).

Eğitim basamaklarında geçenlerden, kendine güvenen, insan ilişkilerinde başarılı,

girişken ve kendini yenileyebilen kişiler tercih edilmektedir. Bu tür nitelikli insanların iyi ve başarılı eğitim ortamlarında eğitim gördükleri, maddi durumu iyi olan ailelerin çocukları oldukları söylenebilir (Aziz, 2001:20). Burada çocuğun aile yapısı, ailenin çocuğa uyguladığı disiplin, ailenin çocukla ilgili tutumları belirleyici olmaktadır (Aziz, 2001:21).

Çocuğun gelişiminde anne-baba tutumlarının etkisi büyüktür. Kişilik gelişimi her ne kadar insanın yaşamı boyunca süregelse de kişilik gelişiminin temelini çocukluk döneminde atıldığı gerçeği geçerliliğini korumaktadır. Anne-babanın ve ailenin diğer bireylerinin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile ve sosyal hayat içindeki rolünü ve yerini belirlemektedir. Çünkü bu yaklaşım ve etkileşim çocuğun ileride nasıl bir birey olacağını etkilemektedir (Erdemli, 1991:49).

Baskılı ve otoriter aile ortamında, denetlenen çocuk hangi davranışın hangi tepkiyi alacağı hakkında bir fikre sahip değildir. Bu çocuğun, kaygılı bir belirsizlik içerisinde aşırı isyankar veya aşırı boyun eğici olması mümkündür. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk dışlan denetimli bir kişilik oluşturur (Aziz, 2001:21). Ana -babanın ilgisizliğiyle çocuğun öğretmenine, arkadaşlarına ve yakın çevresindeki eşyalara verdiği zarar ve suçluluk davranışı arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Bu konuda yapılan araştırma bulgularına göre ilgisiz ve kayıtsız ana - baba tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini güçlendirmektedir (Aziz, 2001:23).

Güven verici, Destekleyici ve Hoşgörülü Tutumun görüldüğü evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır, duygu ve düşüncelerine saygı duyulur, sevgi ve teşvik görür (Aziz, 2001:23)

Her aile çocuğuna aile üyeleri tarafından benimsenen değerleri, tutumları

çoğunlukla bilinçli bir biçimde kazandırmaya çalışır. Bu nedenle aile içinde çocuğa verilen eğitim, yarı formal eğitim olarak kabul edilebilir. Çocuğun eğitiminde eğitim kurumlarının yanı sıra aile de önemli rol oynadığı için, aile ile eğitim kurumlarının sürekli işbirliği yapması gerekir. Çocuğun aile içinde geçirdiği yaşantılar sonucu elde ettiği bilgi ve beceriler onun okuldaki başarısını etkiler. Çocuğun aile içinde öğrendiği bilgi, tutum ve beceriler, okulda öğrendiklerini destekler nitelikteyse çocuk okulda daha başarılı olur. Okul ile ailenin öğrettikleri arasında çelişki olursa, bu durum çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler. Ayrıca aile içindeki huzursuzluklar, ailenin ait olduğu alt kültürün özellikleri, aile üyelerinin eğitim durumu ve okula karşı tutumu da çocuğun başarısını etkileyen etmenlerden bazılarıdır. Okulda başarısız olan bir çocuğun sorununa çözüm aranırken bu etmenlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Erden, 2005:88).

Aileler, günlük hayatlarını devam ettirirken, çocukların eğitimini ikinci plana atmak gibi bir düşünceleri olmamalıdır. Günlük hayatın sorunlarıyla uğraşan aileler çocuklarının ihtiyaçlarıyla, gelişimleriyle ve eğilimleriyle de ilgilenmek durumundadırlar (Muratlı,1997:13).

Tüm gelişim basamaklarında çocuk ailesi ile girdiği ilişkilerin etkisinde kalarak mutlu veya mutsuz; doyumlu veya doyumsuz, uyumlu veya uyumsuz olur. Annenin çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı olması davranışlarını ve zamanını çocuğun ihtiyaçlarına göre belirlemesi gerekir. İlgili anne sadece çocuğu doğrultusunda yaşamak yerine kendisi için yeni şeyler öğrenmekle ilgilenip kendisi içinde bir şeyler yapıyorsa çocukta kendi adımlarıyla gelişip öğrenmeyi başaracaktır. Kendi ilgilerini geliştirmeyi devam eden anneler çocuklarında da benzer girişimi destekler (Yavuzer, 2004:129).

Ailenin sosyal yönden gelişmesinde en etkili birey olarak kadının eğitilmesinden söz edilebilir."Bir erkeği eğitirsen bir bireyi, bir kadını eğitirsen bir aileyi eğitmiş olursun" atasözü kadının aile içindeki önemini yansıtmaktadır (Hasipek, 1990:365).

Yaşadığı yer ve imkânları ne olursa olsun baba ailenin reisidir. Babanın eğitim durumu, kişilik yapısı,tavırları,davranışları ve ailesiyle ilgilenmesi çocukların eğiliminde etkilidir (Aziz, 2001:14).

Baba çocuk için hem bir sevgi nesnesi hem de örnek alınacak kişidir. Baba ile yaşanan ilişki ileriki yıllarda erkek ve kız çocukların cinsel kimliklerine karşı olumlu bir tutum kazanmalarına da önemli bir etkidir (Yavuzer, 2004:130).

Ailenin sosyo - ekonomik statüsünün göstergesi olarak kabul edilen babanın mesleği ile, çocuğun okuldaki başarıları arasında önemli bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Babanın mesleği vasıfsız, el işine dayanan ve düşük kazanç getiren bir faaliyet olduğu takdirde, çocuğun aile çevresinden olumlu etkilenme imkanı azalmaktadır (Kurttan, 1977:97).

Ailede kardeşlerin rolü son derece önemlidir. Kardeşi olmayan ailede tek çocuk olarak yetişen çocuklar, sosyal yönden eksik yetişirler. Arkadaşlık duyguları zayıftır, bencil olurlar. Toplumda görülen bazı şımarık tipler, genellikle aile hayatında kardeş münasebetleri iyi düzenlenmemiş veya tek çocuk olarak yetişmiş kimselerdir Ana - babaların çocuklarını birbirleriyle kıyaslamaları kıskançlık duygularının daha da pekişmesine neden olmaktadır. Çocukları birbiriyle kıyaslamalar onların düşmanca duygular geliştirmelerine sebep olmaktadır. Kıyaslamalar kardeşleri teşvik edici olmaktan çok, çocuğa yetersizlik ve eksiklik duygusu aşılacak niteliktedir (Canovalı, 1999:62).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu ilköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

III.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın temel amacı ilköğretim düzeyinde spora katılımının öğrencilerin iletişim beceri düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığını saptamaktır. Ayrıca demografik özellikler itibarıyla spora katılım ve iletişim beceri düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemede araştırmamızın bir diğer amacı olarak gösterilebilir.

Ülkemizde iletişim beceri düzeyi ile ilgili yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Ancak spora katılımına iletişim beceri düzeyinin etkilerinin incelendiği bir çalışma literatürde fazla yer almamaktadır. Bu açıdan yapılan çalışma önemlidir.

III.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Bu araştırma aşağıdaki sınırlar dikkate alınarak değerlendirilmelidir:

Araştırma Konya ili ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma için 600 anket formu dağıtılmış ancak, 581 anket formunun geri dönüşü olmuş ve değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma yalnızca ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören 6. 7. ve 8.sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

III.4.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

III.4.1.Örneklem

Araştırma örneklemini, 2010-2011 öğretim yılında Konya'nın Ereğli ilçesindeki ilköğretim okulunun 6. sınıfında öğrenim gören 213; ilköğretim 7. sınıfında öğrenim gören,172; ilköğretim 8. sınıfında öğrenim gören, 196 öğrenci oluşturmaktadır.

III.4.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın teorik kısmında yer alan bilgilere uygun olarak bir anket formu (EK-1) hazırlanmıştır. Uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde öğrencilere ait demografik özellikler (yaş, orta öğretim başarı puanı, cinsiyet, sınıf düzeyi, okulu, ailenin gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi) bulunmaktadır.

İkinci bölümde yine araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve yine 5'li likert ölçeğine

göre hazırlanmış 7 ifadeden oluşan sportif faaliyetlere katılım ölçeği bulunmaktadır. Bu ifadeler “hiçbir zaman=1, nadiren=2, zaman zaman=3, çoğu zaman=4, her zaman =5” şeklinde sıralanmıştır.

Üçüncü bölümde 45 sorudan oluşan Ersanlı ve Balcı (1996) tarafından geliştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış İletişim Becerileri Envanteri kullanılmıştır.

Anketin iç güvenirlik katsayısı ,873 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2008) ,80 ile,90 arasında iç güvenirlik açısından oldukça iyi olarak değerlendirmiştir.

III.4.3. Verilerin Toplanması

Çalışmanın yapılabilmesi amacıyla Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün resmi yazısı ile Konya Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Araştırmanın verileri 2010–2011 eğitim-öğretim yılının Mart ayı içerisinde toplanmıştır. Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri ile görüşülerek envanterin ne zaman ve hangi sınıflarda uygulanacağı belirlenmiştir.

Uygulamalar, rehberlik derslerinde araştırmacı tarafından uygulanmış, gereken durumlarda rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenlerinden yardım istenmiştir. 6. 7. ve 8. sınıflara yönelik yapılan envanter uygulamasında, öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyi göz önünde bulundurularak, envanterde yer alan yargısal sorular araştırmacı ve

sınıf öğretmenlerince okunarak, cevaplandırılması sağlanmıştır. Uygulamanın yapıldığı sınıflarda araştırmanın genel amacı açıklanmış, cevaplamalarla ilgili bilgiler verilmiş ve uygulamaya dair sorular cevaplanmıştır.

Veri toplama araçları, öğrencilere ders saatinde ve tek oturumda uygulanmıştır. Envanterin uygulanması esnasında, öğrencilerin veri toplama araçlarına ilgi gösterdikleri, dikkatli cevap verdikleri gözlenmiş ve herhangi bir sorun doğmadan uygulama sonuçlanmıştır.

III.4.4. Verilerin Analizi

Araştırma için Konya ili Ereğli ilçesinden örneklem olarak seçilen 5 ilköğretim okulunda toplam 581 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırmada uygulanan anket sorularına verilen yanıtlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile değerlendirilmiştir. Elde edilen deneklere ait demografik özellikler sıklık (frekans) ve yüzde (%) olarak sunulmuştur. Anketten alınan puanlar ortalama ve standart sapma olarak verilmiştir. Sportif Faaliyetlere Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının normallik dağılımı Kolmogorov-Smirnov test ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için araştırma hipotezlerinin test edilmesinde non-parametrik testler kullanılmıştır. İkili grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, çoklu grupların karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis H testi ve Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Anlamlılık seviyesi 0,05 ve 0,01 olarak kabul edilmiştir.

III.4.5. Bulgular

III.4.5.1. Cinsiyet Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3.1. de verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 283'ü (%48.7) erkek, 298'i (%51.3) ise bayandır.

Tablo 3.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Erkek	283	48,7
Bayan	298	51,3
Toplam	581	100,0

Tablo 3.2. cinsiyet değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının ortalamaları verilmiştir. Tablo 3.3 de ise öğrencilerin spor faaliyetlerine katılım ve iletişim beceri düzeyi puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasında kullanılan Mann-Whitney U testi sonuçları görülmektedir. Bu karşılaştırma sonucunda sportif faaliyetlere katılım puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ($Z=-7,928$; $p < 0,01$) ve erkeklerin puan ortalamalarının bayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. İletişim beceri düzeyi puanlarının ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 3.2. Cinsiyet değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puan ortalamaları

<i>Değişkenler</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
Sportif Faaliyetlere Katılım	Erkek	283	16,16	6,85
	Bayan	298	12,22	5,15
	Toplam	581	14,14	6,35
İletişim Beceri Düzeyi	Erkek	283	148,91	24,79
	Bayan	298	147,45	26,07
	Toplam	581	148,16	25,44

Tablo 3.3. Cinsiyet değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıraların Toplamı</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
Sportif Faaliyetlere Katılım	Erkek	283	347,51	98346,00	-7,928	0,000*
	Bayan	298	237,33	70725,00		
	Toplam	581				
İletişim Beceri Düzeyi	Erkek	283	292,68	82829,00	-0,235	0,814
	Bayan	298	289,40	86242,00		
	Toplam	581				

* P < 0,01

III.4.5.2. Sınıf Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi

Tablo 3.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı

<i>Sınıf</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
6. sınıf	213	36,7
7. Sınıf	172	29,6
8. Sınıf	196	33,7
Toplam	581	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf dağılımına bakıldığında 213'inin (%36,7) 6. sınıf, 172'sinin (%29,6) 7. sınıf ve 196'sının (%33,7) 8. sınıf olduğu görülmektedir (tablo 3.4). Sınıf değişkenine göre öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım ve iletişim beceri düzeyi puan ortalamaları tablo 3.5'de verilmiştir. Sınıflar arası farklılıkların incelenmesi amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre spor faaliyetlerine katılım (ki-kare = 17,203; $p < 0,01$) ve iletişim beceri düzeyi (ki-kare = 10,650; $p < 0,01$) puanlarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda spor faaliyetlerine katılım puanlarının 6. sınıf ile 7. sınıf ve 6. sınıf ile 8. sınıf arasında anlamlı farklılık oluşturduğu, 7. sınıf ile 8. sınıf arasında ise istatistiksel olarak farklılık olmadığı belirlenmiştir. İletişim beceri düzeyi puanlarının ise sadece 6. sınıf ile 8. sınıf arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, 6. sınıf ile 7. sınıf ve 7. sınıf ile 8. sınıf arasında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Tablo 3.5. Sınıf değişkenine göre Spor Faaliyetlerine katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Ki-Kare</i>	<i>P</i>
Sportif Faaliyetlere Katılım	6. sınıf	213	15,64	6,94	328,76	17,203	0,000*
	7. Sınıf	172	13,49	6,15	272,03		
	8. Sınıf	196	13,08	5,51	266,60		
	Toplam	581	14,14	6,35			
İletişim Beceri Düzeyi	6. sınıf	213	151,65	28,48	315,43	10,650	0,005*
	7. Sınıf	172	148,41	25,02	294,39		
	8. Sınıf	196	144,16	21,56	261,47		
	Toplam	581	148,16	25,44			

* $p < 0,0$

III.4.5.3. Yaş Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi

Tablo 3.6. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlara göre dağılımı

<i>Yaş (yıl)</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
12	190	32,7
13	181	31,2
14	210	36,1
Toplam	581	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre dağılımına bakıldığında 190 (%32,7) öğrencinin 12 yaşında, 181 (%31,2) öğrencinin 13 yaşında, 210 (%36,1) öğrencinin 14 yaşında olduğu görülmektedir (tablo 3.6). Sportif faaliyetlere katılım ve iletişim beceri düzeyi puanlarının yaşa göre dağılımı ve karşılaştırılması tablo 3.7 de verilmiştir. Yaş gruplarına göre farklılıkların belirlenmesinde kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu tespit edilmiştir (Ki-kare = 7,835; $p < 0,05$). Farklılığın kaynağının tespit edilmesi amacıyla uygulanan ikili karşılaştırmalar sonucunda 12 yaş ile 14 yaş arasında anlamlı farklılık olduğu, 12 yaş ile 13 yaş ve 13 yaş ile 14 yaş arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. İletişim beceri düzeyi puanları yaşa göre karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (Ki-kare = 10,440; $p < 0,01$). Beceri iletişim düzeyinin 12 – 14 yaş ve 13 – 14 yaş arasında anlamlı farklılık gösterdiği, 12 – 13 yaş arasında ise anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 3.7. Yaş değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri düzeyi puanlarının karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Yaş (yıl)</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Ki-Kare</i>	<i>P</i>
Sportif	12	190	15,3263	7,02594	317,29	7,835	0,020*
Faaliyetlere	13	181	13,8895	6,14175	286,75		
Katılım	14	210	13,2810	5,71342	270,87		12–14 yaş
	Toplam	581	14,1394	6,34846			
İletişim	12	190	150,58	28,54942	311,72	10,440	0,005**
Beceri	13	181	149,88	24,96626	303,59		
Düzeyi	14	210	144,49	22,38490	261,41		12–14 yaş
	Toplam	581	148,16	25,44275			13–14 yaş

* p < 0,05; ** p < 0,01

III.4.5.4. Gelir Durumu Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi

Tablo 3.8. Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir durumlarına göre dağılımı

<i>Gelir Durumu</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
0–500 TL	243	41,8
501–1000 TL	215	37,0
1001–2000 TL	105	18,1
2001–3500 TL	12	2,1
3500 TL ve Üstü	6	1,0
Toplam	581	100,0

Araştırmaya katılan öğrenci ailelerin gelir düzeyine göre dağılımlarına bakıldığında, 243'unun (%41.8) 0-500 TL, 215'inin (%37.0) 501-1000 TL, 105'inin (%18.1) 1001-2000 TL, 12'sinin (%2.1) 2001-3500 TL, 6'sinin (%1.0) 3501 TL ve daha yukarı gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir (tablo 3.8). Gelir durumu değişkenine göre öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım ve iletişim beceri düzeyi puan ortalamaları ve karşılaştırılması tablo 3.9'da verilmiştir. Gelir durumları arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre spor faaliyetlerine katılım (ki-kare = 6,337; $p > 0,05$) ve iletişim beceri düzeyi (ki-kare = 5,210; $p > 0,05$) puanlarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 3.9. Gelir düzeyi değişkenine göre Spor Faaliyetlerine katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Gelir Durumu</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Ki-Kare</i>	<i>P</i>
Sportif Faaliyetlere Katılım	0–500 TL	243	13,88	6,67	272,91	6,337	0,096
	501–1000	215	14,22	6,03	296,80		
	1001–2000	105	14,13	6,01	294,62		
	2001–3500 TL	12	18,25	8,09	378,08		
	3500 TL ve Üstü	6	13,33	5,13			
	Toplam	581	14,14	6,35			
İletişim Beceri Düzeyi	0–500 TL	243	145,74	27,61	271,02	5,210	0,157
	501–1000	215	150,07	23,13	298,94		
	1001–2000	105	149,30	24,43	298,61		
	2001–3500 TL	12	155,83	19,05	342,88		
	3500 TL ve Üstü	6	142,83	38,07			
	Toplam	581	148,16	25,44			

III.4.5.5. Anne Eğitim Durumu Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi

Tablo 3.10. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre dağılımları

<i>Anne Eğitim Durumu</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
İlköğretim	431	74,1
Orta Öğretim	124	21,3
Lisans	23	4,0
Lisans Üstü	4	0,7
Total	582	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; 431'inin (%74.1) ilköğretim, 124'ünün (%21.3) ortaöğretim, 23'ünün (%4,0) lisans, 4'ünün (%0,7) lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir (tablo 3.10). Anne eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin spor faaliyetlerine katılım ve iletişim beceri düzeyi puanlarının dağılımı ve karşılaştırılması tablo 3.11'de sunulmuştur. Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre puan ortalamaları Kruskal-Wallis H ile karşılaştırıldığında hem sportif faaliyetlere katılımın (ki-kare = 4,265; $p > 0,05$) hem de iletişim beceri düzeyinin (ki-kare = 2,561; $p > 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 3.11. Anne eğitimi durumu değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Anne Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Ki-Kare</i>	<i>P</i>
Sportif Faaliyetlere Katılım	İlköğretim	430	14,03	6,52	284,68	4,265	0,234
	Orta Öğretim	124	14,61	5,91	313,64		
	Lisans	23	14,22	5,78	303,37		
	Lisans Üstü	4	10,75	3,50	197,00		
	Toplam	581	14,14	6,35			
İletişim Beceri Düzeyi	İlköğretim	430	147,34	24,79	284,50	2,561	0,464
	Orta Öğretim	124	150,50	28,04	308,25		
	Lisans	23	150,87	23,44	318,07		
	Lisans Üstü	4	148,25	25,36	298,88		
	Toplam	581	148,16	25,44			

III.4.5.6. Baba Eğitim Durumu Değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyinin İncelenmesi

Tablo 3.12. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitimi durumuna göre dağılımları

<i>Baba Eğitim Durumu</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
İlköğretim	346	59,5
Orta Öğretim	179	30,8
Lisans	45	7,7
Lisans Üstü	12	2,1
Total	582	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumları incelendiğinde; 346'sının (%59.5) ilköğretim, 179'unun (%30.8) ortaöğretim, 45'inin (%7.7) lisans, 12'sinin (%2,1) lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir (tablo 3.12). Baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin

spor faaliyetlerine katılım ve iletişim beceri düzeyi puanlarının dağılımı ve karşılaştırılması tablo 3.13’de sunulmuştur. Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre puan ortalamaları Kruskal-Wallis H ile karşılaştırıldığında sportif faaliyetlere katılımın (ki-kare = 0,490; $p > 0,05$) ve iletişim beceri düzeyinin (ki-kare = 2,341; $p > 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 3.13. Baba eğitimi durumu değişkenine göre Spor Faaliyetlerine Katılım ve İletişim Beceri Düzeyi puanlarının karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Baba Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Ki-Kare</i>	<i>P</i>
Sportif Faaliyetlere Katılım	İlköğretim	345	14,20	6,68	287,93	0,490	0,921
	Orta Öğretim	179	13,88	5,40	296,30		
	Lisans	45	14,27	6,84	287,99		
	Lisans Üstü	12	15,75	8,18	311,50		
	Toplam	581	14,14	6,35			
İletişim Beceri Düzeyi	İlköğretim	345	148,30	26,31	291,46	2,341	0,505
	Orta Öğretim	179	147,36	23,67	284,49		
	Lisans	45	148,27	25,00	294,87		
	Lisans Üstü	12	155,67	29,08	360,29		
	Toplam	581	148,16	25,44			

III.4.5.7. Spor Faaliyetlerine Katılım ile İletişim Beceri Düzeyi Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 3.14. Spor Faaliyetlerine Katılım ile İletişim Beceri Düzeyi puanları arasındaki korelasyon analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>İletişim Beceri Düzeyi</i>	
Sportif Faaliyetlere Katılım	r	0,177*
	p	0,000
	N	581

* $p < 0.01$; Spearman’*s* korelasyon katsayısı

Tablo 3.14’de öğrencilerin spor faaliyetlerine katılım ve iletişim beceri düzeyi ortalama puanları arasındaki korelasyon analizi verilmiştir. Sportif faaliyetlere katılım ile iletişim beceri düzeyi puanları arasında düşük düzeyli pozitif bir korelasyon tespit edilmiştir ($r = 0,177$; $p < 0,01$).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmanın amacı, Konya ili Ereğli ilçesi ilköğretim ikinci kademe 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, Ereğli de 5 ilköğretim okulunda öğrenim gören toplam 581 öğrencinin 60 soruluk anket formuna verdikleri cevaplar esas alınarak değerlendirilmiş ve sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki tartışma ve yorum yapılmıştır:

Araştırmaya katılanların 283’ünü (%48,7) erkek, 298’ini (%51,3) bayan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırmanın bulgularına göre; erkeklerin sportif faaliyetlere katılım puanlarının bayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İletişim beceri düzeylerinin ise cinsiyet bakımından benzer olduğu bulunmuştur. Bu farklılığın, araştırmaya katılan erkeklerin bayanlara oranla sportif faaliyetlere katılımlarının daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Erkeklerin spora katılım oranlarının bayarlardan fazla olmasının çeşitli nedenleri olabilir. Nitekim literatürde bununla ilgili çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Yıldırım ve ark (1996) lise öğrencilerini kapsayan çalışmalarında, öğrencilerin spora katılım amaçlarında cinsiyete göre birtakım farklılıklar tespit etmişlerdir (Yıldırım, 1996:52-57). Araştırma bulguları, kız öğrencilerde spor

aktivitelerine katılımın sosyal, etik, estetik ve ritmik amaçlı olduğunu, erkek öğrencilerde ise fiziksel gelişim amaçlı olduğunu göstermektedir (Yıldıran,1996:52-57).

Okullarda düzenlenen sportif faaliyetlerin genellikle fiziksel gelişim amaçlı olduğunu düşünürsek, sportif faaliyetlere katılımın erkeklerde bayanlara göre daha yüksek olmasının sebebini açıklayabiliriz. Özdiñ'in aktardığına göre, Kelinske (2001) bir araştırmasında, erkeklerin sportif faaliyetlerde daha fazla liderlik vasıfları edindiklerini belirtmiştir. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin %68'inin, kadın öğrencilerin ise %42'sinin aktif olarak spor yaptığı saptanmıştır. Bu sonuca göre erkeklerin sportif faaliyetlere katılımının bayanlara göre daha yüksek olması, erkeklerin lider olma arzularından kaynaklanıyor olabilir. Kelinske (2001)'nin yapmış olduğu bu çalışma katılım oranları açısından araştırmamızı destekler niteliktedir. Özdiñ (2005) "Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun Ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri " adlı makalesinde konuyla paralel olarak şu sonuçlara ulaşmıştır: Çukurova Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada, sportif aktivitelere katılımında cinsiyete göre bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, tercih edilen spor branşlarında belirgin farklılıklar vardır. Kadınlar çoğunlukla koşu, yürüyüş ve yüzme gibi bireysel sporları tercih ederlerken, erkekler futbol ve basketbol gibi grup sporlarını tercih etmektedir. Yani, erkekler sporu bir sosyalleşme aracı olarak görmekte, kadınlar ise sağlıklı olmak ve formda kalmak gibi ben merkezli nedenlerle spor yapmaktadırlar. Spora katılım oranları açısından bu sonuçlar araştırmamızı destekler nitelikte değildir. Ancak bayan ve erkeklerin sporu tercih etme nedenleri araştırmadaki sonuçların nedenlerine ışık tutabilir. Okullarda genellikle takım sporlarına yönelik çalışmalara yer verilmektedir. Bu durumun nedeni okulların sahip olduğu imkanların sınırlı olmasıdır. Her okulda yüzme havuzu bulmak veya güreş sporu

için gerekli koşulları sağlamak özellikle devlet okulları için neredeyse imkansızdır. Dolayısıyla okullarda bireysel sporlar için gerekli koşulları oluşturmak çok zordur. Spora katılımın bayanlarda düşük olmasının sebebi düzenlenen sportif faaliyetlerin bayanlara hitap etmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 213'ü (%36.7) ilköğretim 6. sınıf, 172'si (%29.6) ilköğretim 7. Sınıf, 196'sı (%33.7) ilköğretim 8.sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmanın bulgularına göre; spor faaliyetlerine katılım puanlarının 6. sınıf ile 7. sınıf ve 6. sınıf ile 8. sınıf arasında anlamlı farklılık oluşturduğu, 7. sınıf ile 8. sınıf arasında ise farklılık olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin 6. sınıfta sportif faaliyetlere katılım düzeylerinin üst sınıf öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin üst sınıflarda eğitim ve öğretim faaliyetlerine fazla zaman ayırmaları ve sınav kazanma, iyi bir liseye yerleşebilmenin oluşturduğu baskıların artması gibi nedenlerin sportif faaliyetlere katılım düzeylerinde azalmaya neden olduğu sanılmaktadır. İletişim beceri düzeyi puanlarının ise sadece 6. sınıf ile 8. sınıf arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, 6. sınıf ile 7. sınıf ve 7. sınıf ile 8. sınıf arasında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Bu araştırmaya dahil edilen toplam 581 öğrencinin 190'ı (%32.7) 12 yaşında,181'i (%31.2) 13 yaşında, 210'u (%36.1) ise 14 yaşındadır. Araştırmada yaş değişkeninin sportif faaliyetlere katılım düzeyini etkileyen bir özellik olduğu ve 12 yaş ile 14 yaş grupları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sportif faaliyetlere katılım düzeyi sınıf değişkenine benzer olarak yaşın artışına göre azalma göstermektedir. Yaş değişkeninin öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin farklılaşmasına neden olduğu ve yaşın artışına paralel olarak iletişim beceri düzeyinin azaldığı görülmektedir. 12 ve 13 yaşındaki

öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin 14 yaşındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Literatürde sportif faaliyetlere katılımın yaşla ilişkili olduğunu belirten çalışmalar yer almaktadır. Sporun Amerikan toplumundaki yerini araştıran çeşitli çalışmalar fiziksel aktiviteye katılımın yaş ilerledikçe azalmakta olduğunu göstermektedir. Özdiñç'in (2005) aktardığına göre, Wallace ve ark. (2000) yaptıkları çalışmada, 21 yaşındaki Amerikalı kadınların yalnızca %30'unun, aynı yaş grubu erkeklerin ise %42'sinin düzenli olarak sportif aktivitelere katıldıklarını belirlemişlerdir. Bu çalışmalar bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci ailelerinin gelir düzeyleri incelendiğinde ailelerin büyük bir çoğunluğunun düşük gelir düzeyine (%41,8'i 0-500TL arasında gelir elde etmekte) sahip olduğu gözlenmiştir. 501-1000TL gelire sahip olan aile sayısı 215 (%37.0), 1001-2000 arasında gelire sahip aile sayısı 105 (%18.1), 2001-3500TL arasında gelir sağlayan aile sayısı 12(%2.1) ve en yüksek gelir düzeyine sahip aile sayısı (3500TL ve üstü) 6 (%1.0)'dır. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri dikkate alınarak spora katılım düzeyleri ve iletişim beceri düzeyleri incelendiğinde gelir düzeyleri arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım düzeyleri gelir durumlarından bağımsız olarak şekillendiği söylenebilir. Benzer olarak araştırmada incelenen örnekleme gelir düzeyinin iletişim beceri düzeyleri için de belirleyici bir faktör olmadığı sanılmaktadır.

Öğrenci annelerinin eğitim düzeyine bakıldığında büyük bir çoğunluğunu 431

(%74,1) kişi ile ilköğretim mezunu anneler oluşturmaktadır. Bunun dışında öğrencilerin annelerinin 124 (%21,3)'ünün ortaöğretim mezunu, 23 (%4,0)'ünün lisans ve 4 (%0,7)'ünün lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre sportif faaliyetlere katılım ve iletişim becerileri karşılaştırıldığında anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi incelendiğinde; ilköğretim mezunu babaların sayısı 346 (%59,5), ortaöğretim mezunu baba sayısı 179 (%30,8), lisans mezunu baba sayısı 45 (%7,7) ve lisansüstü eğitim almış baba sayısı 12 (%2,1) olarak bulunmuştur. Baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim beceri düzeylerinin değişmediği görülmektedir. Öğrencilerin anne ve babalarının sportif faaliyetlere katılım ve iletişim beceri düzeylerinde etkili faktörler olmadığı düşünülmektedir.

Koç (2000) anne-babanın eğitim düzeyinin iletişim düzeyi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Eğitimi yüksek öğrenim olan anne-babaya sahip sporcuların iletişim düzeyi, eğitim düzeyi ilk ve ortaokul olan anne-babaya sahip sporcuların iletişim düzeyinden daha yüksektir. Yine ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olan anne babaları olan sporcular, ilköğretim düzeyinde eğitim almış olan sporculara oranla daha iyi iletişim göstermektedirler. Ortaya çıkan bu sonuç da çalışmamızı desteklememektedir.

Bu araştırmanın amaçlarından biriside ilköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Araştırmanın bulgularına göre çalışmaya katılan öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile iletişim beceri düzeyleri arasında düşük düzeyde pozitif bir korelasyon olduğu belirlenmiştir.

Demirhan (1995) yapmış olduğu bir araştırmasında, sporun bireyin bilişsel, duyuşsal (sosyal) ve devinişsel gelişimine olumlu katkılar sağladığını vurgulamaktadır (Demirhan, 1995: 40-43). Sportif faaliyetlere katılım öğrencilerin bilişsel gelişimine olumlu katkılar sağlamakta ve başarı düzeyinde artış sağlayabileceği düşünölmektedir.

Koruç ve Bayar (1989), sosyo-ekonomik düzeyin bazı uyum alanları ve uyum yöntemleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal ilişkiler, coşkusal denge, duygusal durum, gerçeğe uyum ve liderlik davranışı açısından üst sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrenciler, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilere oranla daha iyi durumdadırlar. Koç'un (2000) yapmış olduğu bir diğer araştırmada ise; üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin iletişimin orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelenlerinkinden daha yüksek olduğu elde edilen bulgular arasındadır. Düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen ailelerin genellikle eğitim düzeylerinin de düşük olduğu ve çocuklarına sert, baskıya dayalı disiplin uyguladıkları, bu durumun da bireylerin iletişim düzeylerini olumsuz yönde etkilediği şeklindedir. Literatürde yer alan bu çalışmalar da araştırmayı destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmada sportif faaliyetlere katılım ile gelir düzeyi arasında da bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ancak literatür bilgileri bu sonucu destekler nitelikte değildir. Sporun bireyin sosyalleşmesindeki etkilerini araştırmak üzere yapılan yazın taramasında konuyu farklı ağılardan ele alan pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Özdiñç'in (2005) aktardığına göre; toplumun farklı sınıflarından bireylerin spora katılımlarını konu alan çalışmalarında McPherson ve ark. (1989) değişik toplumlarda spordaki sınıf etkisini incelemişlerdir. Araştırmacılar sporla ilgilenim düzeyinin sosyal sınıf ile pozitif ilişkili olduğunu, alt sosyal

sınıfın spor aktivitelerine katılımının üst sosyal sınıfa göre daha az olduğunu tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak, sporun bu ve benzeri birçok faydalarının açığa çıkarılması için bu alanda düzenlenecek bilimsel içerikli çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu gereksinimin giderilmesinde, üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları bölümlerinin öncülük etmeleri gerekmektedir. Konu üzerine düzenlenecek bilimsel çalışmaların sayısı arttıkça, sporun insan yaşamındaki fonksiyonları daha verimli analiz edilebilecek ve spor ülkemizde hak ettiği yeri bulabilecektir.

KAYNAKLAR

- Açak, M; Ilgın, A; Erhan, S; Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı, Malatya 1997.
- Açıkada, Ç; Ergen, E; Sporda Gelişim ve Başarının Temelleri, *Bilim Teknik Dergisi*, Ankara, 1987.
- Afyon, Y.A; Tunç, A; Beden Eğitimi ve Spor Tarihi, Damla Ofset, Konya 1997.
- Akça, Ü; Aile İçi İletişim ve Eğitime Etkisi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 135, 134-141, 1997.
- Akıncı, Y.A; Orta Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Sosyalleşme Süreci ve Şahsiyetin Oluşmasında Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2007.
- Akvardar, Y; Demiral, Y; Günay, T; Temel İletişim Becerileri Eğitimi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2005.
- Aracı, H; Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayın Evi, Ankara 1999.
- Aracı, H; Okullarda Beden Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
- Ataman, A; Antropometri, Resimli Posta Matbaası, Ankara 1974.
- Ayakyay,S; Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu Bildiriler, Paneller, Tartışma, 19-21 Aralık İzmir: Milli Eğitim Basımevi, 1992.
- Aziz, H; İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Başarısında Aile Faktörü, Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya 2001.
- Balcı S; Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi, Doktora Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun, 1996.
- Berglund, E; Eriksson, M. Westerlund, M; Communicative skills in relation to gender, childcare and socioeconomic status in 18-month old children. *Scandinavian Journal of*

Psychology, 46, 485-491, 2005.

Budak, S; Psikoloji sözlüğü, *Bilim ve Sanat*, Ankara 2005.

Bulut Bozkurt, N; “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4): 2004, 443-454.

Burgoon, J.K; Buller, D.B; Nonverbal communication: the unspoken dialoge. New York: Harper & Row 1989.

Çaha, Ö; Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak, *Düşünen Siyaset Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, Ankara 1999.

Çakmakçı, S., Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmelerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2001.

Canovalı, Y; “Ailenin Görevleri ve Eğitimde Ailenin Misyonu”, *Eğitim Yazıları Dergisi*, Sayı 1, Ankara 1999.

Ceyhan, A. A; An investigation of adjustment levels of turkish univeristy students with respect to perceived communication skill levels. *Social Behaviour and Personality*, 34 (4), 2006, 367-379.

Cunningham, M.R.; Personality and the structure of the nonverbal communication of emotion. *Journal of Personality*, 45 (4), 564-584, 1977.

Cüceloğlu, D; İçimizdeki Çocuk, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993.

Demirci, E. E.; İletişim Becerileri Eğitiminin Mesleki Eğitim Merkezi’ne Devam Eden Genç İşçilerin İletişim Becerilerini değerlendirmelerine Etkisi, Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.

Demirci, N; Sporda Yönetim, Teşkilatlanma ve Organizasyonlar, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1986.

- Demirhan, G; “Spor Eğitiminin Bireyin Gelişimindeki Yeri”, 1995, s. 40-43.
- Dökmen Üstün, İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul 1994.
- Erdemli, A; Türk-Alman Kültür Diyalogunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meva Yayıncılık, İstanbul 1991.
- Erden, M; Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2005.
- Erkal, M; Sosyolojik Açıdan Spor, Der Yayınları, İstanbul 1998.
- Erkal, E., M; Sosyolojik Açıdan Spor, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, Ankara, 1992.
- Erkal, M; Sosyolojik Açıdan Spor, Filiz Kitabevi, İstanbul 1982.
- Evlıyaoğlu, G; İnsan ve Toplum İletişiminde Psikolojik Süreçleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1984.
- Fişek, K; Türkiye’de ve Dünya’da Spor Yönetimi, Bağırhan Yayımevi, Ankara 1998.
- Gillet, B; Spor Nedir? Çev. Durak, M; Filiz Kitabevi, İstanbul 1982.
- Göral, M; Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Tuğra Ofset, Isparta 2001.
- Güçlü, M; Yentür, J; “Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VI (4) 2008, 183-192.
- Günay, M; Egzersiz Fizyolojisi, Bağırhan Yayımevi, Ankara 1999.
- Gündüz, H; Eğitici Kol Çalışmalarının Etkililiği ile İlgili Öğretmen ve Yönetici Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1997.
- Güven, O; Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Spor Merkezi Yayını, Dizi 16, Ankara 1992.
- Hasipek, S; Ailenin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısında Kadının Yeri ve Önemi, 1. Aile Şurası Bildirileri, 1990.
- İnal, A.N; Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Desen Ofset Matbaacılık, Konya

2000.

Işık, A.Z; İletişim Becerileri Konusunda Ebeveynlere Verilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993.

Karaküçük, S; Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram, Kapsam ve Araştırma, Remzi Kitapevi, Ankara 1995.

Kılıçgil, E; Sosyal Çevre- Spor İlişkileri, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1998.

Kızıltan, G; Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1984.

Kirazlıoğlu, Z; “Ders Dışı Sportif Etkinliklerde Okul, Kulüp Ve Yerel Yönetimlerin İşlevlerine Genel Bir Bakış”, *Amatör Spor Dergisi Yayın Organı*. Sayı: 48. Ankara 1992, 26-29.

Korkut, F; “Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 143-149.

Korkut, F; “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7 (2), 1996, 18-24.

Köknel, Ö; İnsanı anlamak, Altın Kitaplar, İstanbul 2005.

Mengütay, S; Morpa Spor Ansiklopedisi, Cilt 2, Orhan Ofset, İstanbul 1997.

Muluk, E, G; Alt Sosyo-Ekonomik Düzeyde ki Ailelerin Aile Yapıları ve Anne Çocuk İlişkisinin İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2004.

Muratlı, S; Çocuk ve Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1997.

Orkunoğlu, O; Voleybol Antrenörünün El Kitabı, B.T.G.M., Voleybol Federasyonu Yayını, Ankara 1985.

Oskay, Ü; XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım, İstanbul 1993.

Oya, T; Manalo, E; Greenwood, J; “The influence of personality and anxiety on the oral performance of Japanese speakers of English. Applied Cognitive Psychology”, 2004, 841-855.

Özer, A, Kadir; İletişimsizlik Becerisi, Varlık Yayınları, İstanbul 1995.

Özer, D.S; Özer, K; Çocuklarda Motor Gelişim, Antalya 1998.

Öztürk, F; Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırğan Yayımevi, Ankara 1998.

Pehlivan, Z; Ankara Merkez Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Spor Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1989.

Salk, L; Çocuğun Duygusal Sorunları, Remzi Kitapevi, İstanbul 1998.

Sayın, Ö; Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri, Ege Üniversitesi Yayınları, No:57, İzmir 1990.

Siegel, C.M; Gregora, A. W; “Communication skills of elderly adults”. J.Comm. Disord, 18, 1985, 485-494.

Tamer, K; Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1998.

Taşmektepligil M. Y; “Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde ilk Ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1 Ocak. 1997, 39-46.

Tatlıldil, E; Toplum Eğitim ve Öğretimi, Evrim Matbaacılık, İzmir 1993.

Tezcan, M; Boş Zamanlar Sosyolojisi, Ankara 1977.

Voigt, D; Spor Sosyolojisi, Çev. Ayşe Atalay, İstanbul 1998.

www.sporbilim.com/spor.htm/ (18.04.2009).

Yamaner, F; *Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler*, Ekin Kitabevi, Ankara 2001.

Yavuzer, H; *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004.

Yetim, A, A; *Sosyoloji ve Spor*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2006.

Yıldıran, İ; Yetim, A; Şenel, Ö; “Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri”, *Bed. Eğt. Spor Bil. Der.* I, 1, 1996, s. 52-57.

Yılmaz, S; *Bursa İlinde Ortaöğretim Kurumlarında 14-17 Yaş Grubunda Bireysel Spor ve Grup Sporunu Yapanlarla Hiç Spor Yapmayan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1996.

Yüksel Ş, F; *Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1997.

EKLER

Sevgili Öğrenciler, Bu anket, "ilköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu bir araştırma için veri toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Vereceğiniz cevapların, samimi duygularınızı yansıtır olması önemlidir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Bed.Eğt.Öğr.Mehmet Dalkılıç

1.Yaş	2.OÖBP	3.Cinsiyetiniz		4.Sınıfınız			5-Okulunuzun adı			
.....	Erkek	Bayan	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf				
6.Annenin eğitim düzeyi				7.Babanın eğitim düzeyi						
İlköğretim ()	Ortaöğretim ()	Lisans ()	Lisansüstü ()	İlköğretim ()	Ortaöğretim ()	Lisans ()	Lisansüstü ()			
8.Ailenizin gelir düzeyi		0-500 ()	501-1000()	1001.2000 ()	2001.3500()	3501-üstü()				
9 ile 15. Soru arasındaki bölüm sportif faaliyetlere katılım düzeyinizi belirlemek içindir. Size uygun seçeneği işaretleyiniz.						1 😊	2 😊	3 😊	4 😊	5 😊
						Hiç bir Zaman	Nadiren	Zaman Zaman	Çoğu Zaman	Her Zaman
9.Okul dışı zamanlarınızda spor yapıyor musunuz?										
10.Okulunuz bünyesindeki müsabakalarda sınıf takımlarında görev alıyor musunuz?										
11.İlçede düzenlenen müsabakalarda,okul takımlarında görev alıyor musunuz?										
12.İl genelindeki müsabakalarda, okul takımlarında görev alıyor musunuz?										
13.Grup müsabakalarında okul takımlarında görev alıyor musunuz?										
14.Türkiye şampiyonasında okul takımlarında görev alıyor musunuz?										
15.Okul takımları dışında herhangi bir spor kulübünde lisanslı olarak spor yapıyor musunuz?										
16.ile 60.Soru arasındaki bölüm iletişim beceri düzeyinizi belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.										
16.İnsanları anlamaya çalışırım.										
17.iletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.										
18.Konuşurken.etkili bir göz iletişimi kurabilirim.										
19.genelde eleştirilmekten hoşlanmam.										
20.Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.										
21.Kişilerin,anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.										
22.Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı veririm.										
23.Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.										
24.Başkaları konuşurken sabırsızlanırım,onların sözünü keserim.										

	1	2	3	4	5
					
25.İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissederim.					
26.Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.					
27.Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.					
28.Konuşurken açık,sade ve düzgün cümleler kurarım.					
29.Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasam bile fikirlerine saygı duyarım.					
30.İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.					
31.Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım					
32.Yanlış tutum ve davranışlarımı kolaylıkla kabul ederim.					
33.Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.					
34.Dinleyenin anlamaz görüldüğünde,iletmek istediklerimi tekrarlar,yeni kelimelerle ifade eder,özetlerim.					
35.İnsanlarla görüşürken,bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.					
36.Dinlerken,karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.					
37.Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinirim.					
38.Karşımdaki kişinin bana ters düşen duygu ve düşüncelerini yargılarım.					
39.Ses tonumu konuyu özelliğine göre ayarlayabilirim.					
40.Genellikle insanlara güvenirim.					
41.Karşı cinsten biriyle iletişim kurduğumda rahatsızlık duyarım.					
42.Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.					
43.Özür dilemek bana zor gelir.					
44.Tartışma sonunda,savunduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul edebilirim.					
45.Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.					
46.İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.					
47.İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.					
48.Çevremdeki insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındayım.					
49.Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum.					
50.İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.					
51.Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yapabilirim.					
52.Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.					
53.Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.					
54.İletişim kurduğum kimselerden,bir şeyler alır ve onlara da bir şeyler verdiğimi hissederim.					
55.İnsanlara cevaplamada zorlanacakları ani sorular yöneltirim.					
56.Beni rahatsız eden duygularımı iletmekte sıkıntı çekerim.					
57.Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.					
58.İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.					
59.Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak,duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.					
60.Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmekte zorluk çekerim.					